

Ministeriet for Grøn Trep
Styrelsen for Grøn
Arealomlægning og Vandmiljø

Instruks 2

Tværgående arealkontrol

**Generel instruks for gennemførelse af kontrolbesøg
med arealordninger og efterafgrøder 2025**

Juli 2025, version 2

Dokumentinfo:

Dokumenttype:	Instruks, kontrolinstruks
Klassifikation:	Arbejdsbrug
Dataejer:	HENVOR
Forfattere:	DAVJEP, LOIS
Godkender(e):	KAKJ
Ikrafttrædelsesdato:	23-05-2024
Dato for næste revision:	20-03-2025

Revisionshistorik:

Dato	Noter	Forfatter(e)	Godkendelse
01-04-2025	Instruks i høring ved ordningsgrupper	DAVJEP, LOIS	KAKJ
20-05-2025	Instruks til godkendelse ved Team Kontrol & Support	DAVJEP, LOIS	KAKJ
22-05-2025	Godkendt ved Team Kontrol & Support	DAVJEP, LOIS	KAKJ
18-07-2025	Version 2	DAVJEP	KAKJ

Redaktion: Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø
Tekst: Team Kontrol & Support, Regional Kontrol

ISBN: 978-87-85306-89-0
WorkZone nr.: 25-13-000003

Indhold

NYT SIDEN VERSION 1	5
NYT SIDEN 2024	5
1. DIREKTE AREALSTØTTE – KRITERIER OG FORPLIGTELSE.....	6
1.1 Landbrugere, der kun har projektarealer til grundbetaling	6
2. DET TILSKUDSBERETTIGEDE AREAL	6
Udvidelse af kontrol til andre ordninger	7
2.1 Småbiotoper	7
Kontrol af småbiotoper	7
Småbiotoper på opdelte marker	7
Småbiotoper til biodiversitet og bæredygtighed eller GLM 10.....	7
Forskelle og ligheder	8
Småbiotoper i IMK.....	8
2.2 Markkrat	9
2.3 GLM-landskabslementer	9
2.4 3-meters bræmmer	10
2.5 Vand.....	10
3. IKKE-TILSKUDSBERETTIGEDE AREALER.....	11
3.1 Menneskeskabte konstruktioner	12
3.2 Træer og skov	15
3.3 Ikke-tilladte og tilladte aktiviteter herunder oplagring/opbevaring.....	18
3.4 Eksproprieret	20
3.5 Rekreative arealer	21
3.6 Arealer under vand	22
3.7 Arealer uden plantedække (bar jord).....	23
4. ANDEN AFGRØDE END INDBERETTET (AFGRØDEBESTEMMELSE)	24
4.1 Ændring af afgrødekode	24
Brak 25	
Permanente afgrøder	25
Lavskov	25
Permanent græs eller omdriftsgræs?	25
4.2 Observationer og ændret afgrøde	25
5. MINDSTE AREALER.....	26
5.1 Grundbetaling, bio-ordninger og støtte under landdistriktsprogrammerne	26
5.2 Grundbetaling: Minimum 0,30 ha	27
Undtagelser fra kravet	28

5.3	Ordninger under landdistriktsprogrammet.....	30
	Minimum 0,3 ha, da tilsagnet blev ansøgt.....	30
	Intet mindstekrav.....	30
	Mindstekrav skal ikke kontrolleres.....	31
5.4	Afgrødekode 247 Miljøgræs MVJ-tilsagn (o N), omdrift.....	31
6.	IKKE-INDBERETTEDE LANDBRUGSAREALER.....	32
6.1	Hvornår er et areal indberettet?.....	32
	GLM-element, der ikke er indtegnet.....	32
6.2	Ikke-indberettede arealer.....	32
6.3	Ikke ansøgte tilsagnsarealer.....	32
7.	RÅDIGHED.....	33
7.1	Pligtige/husdyrafgrøder og alternativer og rådighed.....	34
7.2	Rådighed og svig.....	34
8.	KONTROL AF FLYVEHAVRE.....	34
9.	DYRKNING I BESKYTTELSESZONEN OMKRING VANDBORINGER.....	35
10.	BRAK – EFTERKONTROL.....	36
11.	RETSGRUNDLAG.....	37
11.1	Øvrige ressortområder.....	37
11.2	Svig.....	38
11.3	Vandboringer.....	38

Nyt siden version 1

- Præciseret at GLM-landskabselementer kun skal kontrolleres i forbindelse med kontrol af biodiversitet og bæredygtighed, med henvisning til fremgangsmåde i Instruks 11. Afsnit 2.3.
- Observation 3.2.10 vedrørende vildnis og krat, hvor aktivitetskravet ikke umiddelbart kan opfyldes, skal ikke længere anvendes og er slettet. For kontrol af aktivitetskrav på grundbetaling, se Instruks 3.
- Observationer vedrørende ikke-tilskudsberettigede arealer slår også igennem på bio-ordninger. Det fremgik før fejlagtigt, at de ikke gjorde. Kapitel 3.
- Tydeliggjort at der er undtagelser for, hvornår der skal ændres afgrødekode ved Økologisk Arealtilskud uden frugt/bærtillæg, der som udgangspunkt følger grundbetalingsreglerne. Afsnit 4.2.
- For kontrol af mindstearealer fremgår det nu, hvordan arealer der er kommet under 0,30 ha, som følge af anvendelse af orienterende 0-observationer, skal håndteres. Kapitel 5.
- Præciseret at kravet om at ansøger skal indberette alle sine landbrugsarealer kun gælder for arealer inden for markblok. Dertil at det gælder arealer ned til 100 m², samt en mindre præcisering af hvilket bloknummer der tildeles. Kapitel 6.
- Beslutningsdiagram for hvornår brak kan færdigkontrolleres eller skal til efterkontrol er rettet for arealer der udelukkende anvendes til GLM 10. Kapitel 10.

Nyt siden 2024

Instruks 2 beskriver de generelle emner, som går på tværs af arealkontrollen, og som du kan støde på under et kontrolbesøg.

Instruksen er opdateret for kontrolåret 2025:

- Generelt:
 - Der er foretaget præciseringer og tilpasning af formuleringer for uændret praksis gennem hele instruksen. Flere afsnit er desuden koretet ned for at undgå gentagelser.
- Følgende kapitler og afsnit opdateret:
 - Større gennemskrivning af afsnit 2.3 om GLM-landskabselementer.
 - Ny observation omkring ikke-tilskudsberettigede afvandingskanaler i afsnit 2.5 om vand
 - Kapitel 3 om ikke-tilskudsberettigede arealer opdateret med:
 - Nye regler vedrørende træer og buske
 - Ny observation for arbejdsarealer i skov, skovstier og arbejdsveje tilknyttet skovdriften
 - Ny beskrivelser af tilladte aktiviteter i kortere perioder
 - Større gennemskrivning af kapitel 4 om anden afgrøde end indberettet
 - Kapitel 5 om mindstearealer opdateret med nye regler
 - Kapitel 6 om ikke-indberettede landbrugsarealer opdateret med nye regler
 - Nyt kapitel 10 om hvornår brakmarker kan henholdsvis kontrolleres færdig eller skal sættes til efterkontrol afhængigt af ordning
- Andet:
 - Kravet om mindst 4 % ikke-produktive elementer på bedriftens omdriftsarealer hørte tidligere under GLM 8, delkrav 2. Kravet er fortsat gældende i 2025 men er nu videreført under GLM 10. GLM-landskabselementer hører fortsat under GLM 8, delkrav 1 og kan anvendes til at opfylde GLM 10.

1. Direkte arealstøtte – kriterier og forpligtelser

Der gives tilskud under ordningen grundbetaling og en række andre ordninger som bl.a. bio-ordninger, ko- og slagtepræmie og tilskud til arealer med stivelseskartofler. Tilskud under disse ordninger hedder samlet set 'direkte arealstøtte'. Det er muligt at få direkte arealstøtte til både arealer der anvendes landbrugsmæssigt og til ikke-produktive arealer samt visse typer af projektarealer.

For at få udbetalt direkte arealstøtte skal kriterierne for ordningen være opfyldt ved ansøgningsfristen og arealer skal opfylde forpligtelserne knyttet til arealet. Forpligtelser kan være udførelse af visse aktiviteter og overholdelse af forbud.

Ansøgere, både personer og virksomheder, kan søge om grundbetaling, hvis de opfylder kriterierne ved at råde over et godkendt ansøgt areal på mindst 2,00 ha. Det enkelte areal skal være mindst 0,3 ha eller skal sammenhængende med et tilstødende areal af samme type være mindst 0,3 ha. Dertil er det et kriterie, at ansøger har status som aktiv landbruger.

Aktiv landbruger

For at være aktiv landbruger skal ansøger opfylde mindst ét af følgende kriterier:

1. søge om og få udbetalt grundbetaling til mindst 40 ha i tilskudsåret 2025
2. have modtaget direkte støtte foregående år, og udbetalingen var på højst 5.000 euro, svarende til højst 37.250 kr.
3. være tilmeldt Register for Gødningsregnskab, er certificeret til økologisk jordbrugsproduktion eller har sendt en ansøgning om at blive certificeret til økologisk jordbrugsproduktion senest ved ansøgningsfristen til fællesskemaet, 2025.
4. have tilskudsberettigede ha på projektarealer omfattet af 'artikel 4, stk. 4, litra c)' og have et sammenhængende areal på minimum 0,3 ha, hvor der udføres en landbrugsaktivitet
5. hvis ansøger er ny og ikke er dækket af kriterium 1, 2, 3 eller 4, kan ansøger opnå status som aktiv landbruger, hvis ansøger erklære ikke at have modtaget direkte støtte de seneste tre år – hverken personligt eller igennem en anden juridisk enhed. Ansøger afgiver erklæring med en markering i fællesskemaet.

Ansøger skal ikke leve op til kriterierne ovenfor, hvis ansøger har tilsagn til pleje af græs- og naturarealer. Ansøger får status som aktiv landbruger, når ansøger overholder plejeforpligtelsen i tilsagnet.

1.1 Landbrugere, der kun har projektarealer til grundbetaling

Hvis du ved kontrollen underkender et eller flere arealer, så de resterende godkendte arealer alene består af arealer omfattet af projektarealer til grundbetaling skal du sikre dig, at ansøger har mindst 0,3 ha landbrugsareal, hvor der udføres en landbrugsaktivitet. Hvis ansøger ikke har mindst 0,3 ha med landbrugsaktivitet, er ansøger ikke at betragte som aktiv landbruger, og er dermed ikke berettiget til at modtage grundbetaling.

Er ansøger ikke at betragte som aktiv landbruger, skal du underkende alle arealer, du ikke allerede har underkendt af anden grund, med følgende observation:

- Landbruger er ikke aktiv landbruger (1.6.1)

2. Det tilskudsberettigede areal

Arealer skal, for at være tilskudsberettigede, bruges til landbrugsaktiviteter med produktion som formål eller opretholdes i landbrugsmæssig stand, så arealet til enhver tid kan anvendes til produktion eller afgræsning. Der er dog visse undtagelser.

Læs om landbrugsaktiviteter og aktivitetskravet i Instruks 3, afsnit 2.2.

Hvis landbrugsaktiviteten bliver væsentligt hæmmet af andre aktiviteter end landbrug i perioden 15. marts til 25. oktober, er arealet som udgangspunkt ikke tilskudsberettiget. Dette afhænger dog af en konkret vurdering fra mark til mark, som beror på aktivitetens varighed og type.

Ansøger kan opnå tilskud til grundbetaling på visse arealer, hvor der er pålagt forpligtelser, der undtager arealerne fra kravet om landbrugsaktiviteter. Dette gælder arealer:

- som er indberettet som småbiotoper (læs mere i afsnit 2.1)
- som er indberettet som markkrat (læs mere i afsnit 2.2)
- GLM landskabselementer i form af fortidsminder og søer (læs mere i afsnit 2.3)
- Visse direktivimplementerende projekter eller projekter, der bidrager til at opfylde målsætninger om klima, miljø eller biodiversitet. Disse omtales som "projektarealer til grundbetaling". Tidligere kaldet artikel 32-arealer. Læs mere i Instruks 3.

Udvidelse af kontrol til andre ordninger

Der kan være ansøgt flere ordninger på samme mark. Du kan opleve, at du skal forholde dig til flere ordninger, end dem du er på kontrol af. Du skal kontrollere, om markerne er støtteberettigede, i henhold til enhver ordning du skal forholde dig til.

Hvis du underkender et areal til ordningen du kontrollerer, skal du reagere, hvis det medfører en overtrædelse af andre ordninger på marken, selvom de ikke er til kontrol. Du skal i så fald udvide kontrollen til alle øvrige ordninger på marken, hvor der er en overtrædelse.

2.1 Småbiotoper

Ansøger kan etablere småbiotoper på sine landbrugsarealer. Formålet er at skabe mere biodiversitet.

Småbiotoper kan indberettes under visse ordninger alene eller til samtidig opfyldelse på følgende måde:

- Grundbetaling
- Biodiversitet og bæredygtighed *samtidig med* grundbetaling
- GLM 10 *samtidig med* grundbetaling
- GLM 10

Småbiotoper kan ikke indberettes under biodiversitet og bæredygtighed *samtidig med* GLM 10.

Småbiotoper indberettet til biodiversitet og bæredygtighed vil altid være indbrettet til grundbetaling samtidig.

Småbiotoper skal være etableret i 2023 eller senere.

Kontrol af småbiotoper

Hvordan du skal forholde dig til småbiotoper afhænger af, hvilke ordninger de er indberettet under.

- Biodiversitet og bæredygtighed eller GLM 10 – læs mere i Instruks 11.
- Grundbetaling – læs mere i Instruks 3. Hvis de befinder sig på arealer med miljøordninger, læs mere i Instruks 5.

Småbiotoper på opdelte marker

Hvis du opdeler en mark med en småbiotop, kan den komme til at udgøre mere end den maksimalt tilladte andel af marken den ligger på. Se hvor stor en andel af en mark småbiotoper må udgøre i Tabel 2.1.

Småbiotoper til biodiversitet og bæredygtighed eller GLM 10

Småbiotoper indberettet til biodiversitet og bæredygtighed eller GLM 10 er områder på en tilskudsberettiget landbrugsmark, som ansøger holder uden landbrugsaktivitet i hele kalenderåret. En småbiotop kan f.eks. være:

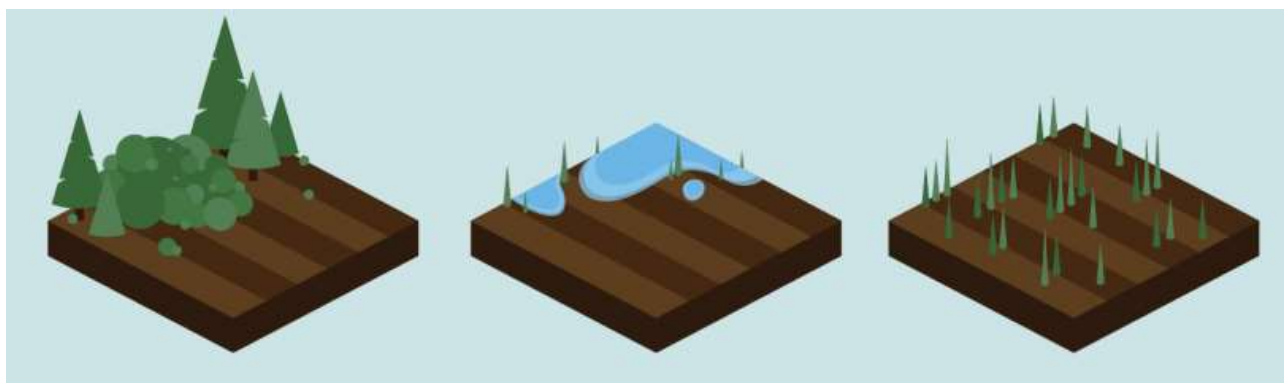
- Uslået græs, med naturligt fremvoksede eller aktivt tilplantede træer og buske eller etableret som et vildt- og bivenligt tiltag.
- Våde områder, herunder områder udgravet som et vandhul
- Områder, der er holdt urørt (overladt til en naturlig succession)
- Kombinationer af ovenstående

Småbiotoper indberettet til biodiversitet og bæredygtighed eller GLM 10 må ikke være en monokultur af produktionsafgrøder. Dette gælder ikke for småbiotoper til grundbetaling.

Eksisterende træer og buske kan indgå i en nyetableret småbiotop.

Småbiotoper til grundbetaling

Småbiotoper indberettet til grundbetaling kan udgøres af samme eksempler som for biodiversitet og bæredygtighed og GLM 10. Det er dog ikke et krav, men kun en mulighed, at disse undtages fra landbrugsaktiviteter.

Figur 2.1: Eksempler på småbiotoper, der består af opvækst af træer og buske, henholdsvis våde områder eller højt græs.

Forskelle og ligheder

Afhængig af hvilken ordning småbiotopen er indberettet til er der forskellige krav til småbiotopens størrelse, placering, hvor stor en andel af en mark den må udgøre, hvilke aktiviteter der kan tillades og hvor lang tid den skal opretholdes. Se tabel 2.1.

Tabel 2.1: Småbiotoper kan bruges til tre forskellige formål.

Ordning	Størrelse	Placering	Andel af mark	Aktivitet	Varighed
Grundbetaling	Mellem 0,01 ha og 1 ha	Alle arealtyper	Op til 20 pct. af mark	Alle aktiviteter kan accepteres*	Kan fortrydes i løbet af kalenderåret
GLM 10-kravet	Mellem 0,01 ha og 1 ha	Arealer i omdrift	Op til 20 pct. af mark	Ingen aktivitet**	Hele kalenderåret
Bio-ordningen Biodiversitet og bæredygtighed	Mellem 0,01 ha og 1 ha	Alle arealtyper	Op til en hele mark	Ingen aktivitet***	Hele kalenderåret

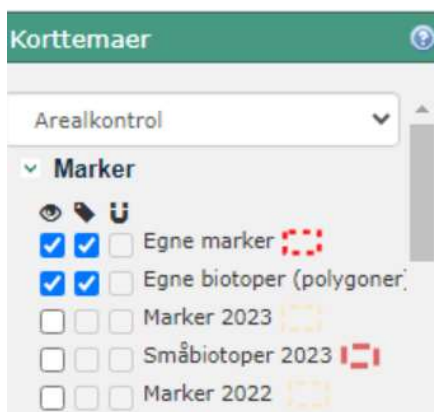
* Der må dog ikke opbevares ikke-landbrugsprodukter eller forekomme menneskeskabte konstruktioner.

** Der er undtagelser, se Instruks 11, afsnit 10.4.

*** Der er undtagelser, se Instruks 11, afsnit 18.4.

Småbiotoper i IMK

I IMK findes indtegninger af ansøgers småbiotoper for den enkelte kontrol under korttemaet "Marker" i laget "Egne småbiotoper polygoner". I laget "Småbiotoper 2025" findes alle arealer indtegnet som småbiotoper. Se figur 2.2. Det fremgår af polygonen i IMK, hvilken ordning en småbiotop er indberettet under, samt hvor stor den er. Se figur 2.3.

Figur 2.2: Småbiotoper er indtegnet af ansøger i laget "Egne biotoper (polygoner)".

Figur 2.3: Småbiotoper i IMK vises med polygon og er angivet med navn/nummer, ordning og hektar-størrelse. Bemærk, at småbiotoper til opfyldelse af GLM 10 fremgår som GLM 8. Det vedrører dog kun selve visningen og har ikke betydning for kontrollen.

2.2 Markkrat

Markkrat omfatter ikke-produktive elementer, der fandtes på tilskudsberettigede arealer i 2022, og som ikke var berettiget til grundbetaling i 2022. Markkrat er dermed eksisterende ikke-produktive elementer til forskel for småbiotoper, der er nye elementer.

Markkrat kan bruges til opfyldelse af GLM 10, hvis de ligger op ad omdriftsarealer. Et markkrat kan fortsat være tilskudsberettiget til grundbetaling, hvis det i 2023 eller 2024 indgik i opfyldelse af det tidligere GLM 8, delkrav 2 (kravet om 4 % ikke produktive arealer, nu GLM 10), uanset hvilken arealtype det ligger på i 2025.

Du skal kun kontrollere markkrat, hvis du er på kontrol af bioordningen biodiversitet og bæredygtighed. Se Instruks 11.

2.3 GLM-landskabselementer

GLM-landskabselementer kan være fortidsminder eller søer. Elementerne skal fastholdes og vedligeholdes efter GLM-krav 8, delkrav 1.

GLM-landskabselementer kan bruges til opfyldelse af GLM 10. Det er ikke muligt at indberette arealerne til bioordningen biodiversitet og bæredygtighed.

GLM-landskabselementer er tilskudsberettigede til grundbetaling. GLM-landskabselementer er ikke omfattet af aktivitetskravet.

GLM-landskabselementer skal være registreret hertil for at kunne anvendes som sådanne. Du kan se, om fortidsminder og søer er registreret som GLM-landskabselementer i korttemaerne "GLM fortidsminder" og "GLM søer" i IMK under "Grundbetaling og bioordninger".

Det fremgår af markplanen i kontrolgrundlaget, om ansøger har indberettet et GLM-landskabselement under GLM 10.

Du skal kun kontrollere GLM-landskabselementer, hvis du er på kontrol af bioordningen biodiversitet og bæredygtighed. Se Instruks 11.

2.4 3-meters bræmmer

3-meters bræmmer er omfattet af GLM 4 kravet under konditionalitet og kan samtidig indberettes til opfyldelse af GLM 10- kravet, hvis 3-meters bræmmen opfylder kravene herfor. Du skal kun kontrollere 3-metersbræmmer, hvis du er på kontrol af bioordningen biodiversitet og bæredygtighed. Se Instruks 11.

2.5 Vand

Søer, vandhuller og lignende

Søer og vandhuller kan være tilskudsberettiget til grundbetaling, hvis de er under 2000 m² og fremgår af IMK, som GLM-sø. Se ovenstående afsnit vedrørende GLM-landskabselementer.

Arealer, der står under vand, kan være tilskudsberettiget, hvis de er indberettet med og dyrkes som paludikultur eller er indberettet som småbiotoper til grundbetaling, bio-ordningen biodiversitet og bæredygtighed eller GLM 10. Læs om paludikultur i Instruks 3, kapitel 9. Læs om småbiotoper generelt i afsnit 2.1 i denne instruks. Læs i Instruks 11 om biodiversitet og bæredygtighed og GLM 10

Alle øvrige søer, vandhuller og lignende arealer, hvor der er et permanent vanddække, der forhindrer plantevækst, og som medfører at der ikke sker en landbrugsaktivitet, er ikke tilskudsberettigede.

Ikke-tilskudsberettigede søer, vandhuller og andre permanent vanddækkede arealer underkender du med en af følgende observationer i IMK:

- Vandhul, sø eller lignende - omdriftsarealer (3.7.4)
- Vandhul, grøft eller lignende - omdriftsarealer (3.7.5)

Ovenstående gælder ikke for permanente græsarealer, hvor vandhuller, søer og lignende permanent vanddækkede arealer, der er mindre end 500 m² og ikke ligger i kanten af marken, indgår som en del af vurderingen af markblokkens tilskudsprocent. Læs mere i Instruks 3, afsnit 10.2.

Du skal dog altid fratrække vandhuller, søer og lignende permanent vanddækkede arealer på permanente græsarealer, hvis disse er større end 500 m², eller hvis de er beliggende i kanten af marken. Det gør du i IMK med en af følgende observationer:

- Vandhul, sø eller lignende (> 500 m²) (4.3.1)
- Vandhul, sø eller lignende i kanten af marken (100 m² til 500 m²) (4.3.2)

Grøfter, grøblerender, loer og lignende (afvandingskanaler)

Grøfter, grøblerender, loer og lignende med en bredde på højst to meter fra kronekant til kronekant kan indgå i det tilskudsberettiget areal, når de opfylder kriterierne og når en række betingelser for det omkringliggende areal er opfyldt.

Kriterierne for grøfter, grøblerender, loer og lignende er følgende:

- de må ikke gennemskære hele markblokken
- de må ikke ligge i kanten af marken
- de må ikke være tilvokset med træer og buske
- der må ikke være hegnet fra på begge sider af grøften,

For at grøfter, grøblerender, loer og lignende kan være tilskudsberettigede er betingelserne for det omkringliggende areal:

- det skal være et sammenhængende areal på mindst 0,3 ha. Se afsnit 5.2.
- det skal opretholdes i landbrugsmæssig stand
- der er ikke klynger af træer og buske eller mere end 100 træer og buske pr. ha. Se afsnit 3.2.

Der er ikke krav om, at aktivitetskravet skal opfyldes i grøften - heller ikke kanten af grøften.

Den landbrugsmæssige udnyttelse af det omkringliggende areal, som grøften, grøblerenden, loen eller lignende er beliggende i, må ikke forhindres af denne. Udover at afvandingskanalen ikke vil være tilskudsberettiget, vil det være en overtrædelse på grundbetaling. Se Instruks 3, afsnit 2.2.

Ikke-tilskudsberettigede grøfter, grøblerender, loer og lignende skal du underkende med følgende observation i IMK:

- Afvandingskanal ikke tilskudsberettiget (3.7.7)

Skriv i en bemærkning, hvilken type afvandingskanal der er tale om (grøft, grøblerende, lo eller lignende) samt om overtrædelsen vedrører afvandingskanalen eller det omkringliggende areal.

Bemærk, at ovenstående ikke gælder for permanente græsarealer, hvor vandløb, afvandingskanaler og lignende mindre end 500 m² indgår som en del af markblokkens tilskudsprocent. Læs mere om disse regler i delafsnit ”Markblokkens tilskudsprocent” i instruks 3.

Du skal dog altid fratrække vandløb, grøfter, afvandingskanaler og lignende på permanente græsarealer, hvis disse er større end 500 m², eller hvis de er beliggende i kanten af marken. Det gør du i IMK med en af følgende observationer:

- Vandløb, grøft eller lignende (> 500 m²) (4.3.3)
- Vandløb, grøft eller lignende i kanten af marken (100 m² til 500 m²) (4.3.4)

Vandlidende arealer

Hvis aktivitetskravet er opfyldt for et areal, er det, at et areal er vandlidende, ikke i sig selv nok til, at arealet ikke er tilskudsberettiget. Det kan for eksempel være en småbiotop eller paludikultur. Læs mere i instruks for den eller de ordninger, der er på det indberettede areal.

3. Ikke-tilskudsberettigede arealer

Bemærk, at instrukserne for henholdsvis miljøordninger (Instruks 5) og skovordninger (Instruks 7) har deres egne afsnit vedrørende ikke-tilskudsberettigede arealer. For miljøtilsagn der er kombineret med grundbetaling, gælder reglerne for grundbetaling beskrevet i dette kapitel dog fortsat.

Der er en række elementer og arealer, der ikke lever op til definitionerne af tilskudsberettigede arealer. De er derved ikke berettigede til grundbetaling eller bio-ordninger.

Det drejer sig om følgende:

- Menneskeskabte konstruktioner, som f.eks. bygninger, ridebaner og køkkenhaver.
- Anlæg af søer, som ikke lever op til forpligtelserne for småbiotoper.
- Arealer, der er permanent vandlidende. Dette omfatter ikke paludikulturafrøder, GLM-søer og indberettede småbiotoper
- Arealer tilplantet med en ikke-tilskudsberettiget afgrøde, som f.eks. juletræer og pyntegrønt.
- Naturarealer og opgivne landbrugsarealer, hvor der ikke sker landbrugsaktiviteter. Dog undtaget arealer, der er udtaget som følge af et projektilsagn samt arealer og elementer på landbrugsarealer, der er udlagt som ikke-produktive elementer som følge af forpligtelserne under GLM 10 eller bio-ordning biodiversitet & bæredygtighed

Et landbrugsareal er ikke tilskudsberettiget, hvis det i løbet af ansøgningsåret skifter karakter til ”ikke landbrug” før 25. oktober, uanset om der har været udført landbrugsaktiviteter på arealet. Det kan for eksempel være, hvis der bliver opført et hus på arealet. Såfremt anlæggelsen først sker efter den 25. oktober vil arealet dog fortsat være tilskudsberettiget til tilskud for det indeværende år, hvis arealet har været anvendt landbrugsmæssigt med udførelse af landbrugsaktiviteter senest 25. oktober.

Såfremt anlæggelsen er sket inden den 25. oktober skal du underkende alle ikke-landbrugsarealer, som er mindst 100 m².

Bemærk, at menneskeskabte konstruktioner beliggende i kanten af markblokken, skal du underkende helt ned til 10 m². Se mere nedenfor.

Vær opmærksom på, at hvis der også er søgt miljøordninger på arealet, underkender observationerne ikke arealet på miljøordningen. Skal arealet også underkendes på en miljøordning, skal du lave en observation på det. Se Instruks 5. Husk at udvide kontrollen. Se Instruks 1.

3.1 Menneskeskabte konstruktioner

Observationer omkring menneskeskabte konstruktioner slår altid igennem på alle ordninger. Du skal derfor huske at udvide kontrollen. Læs mere om observationer i Instruks 1, afsnit 3.2 og om at udvide/rekvirere kontrollen i Instruks 1, afsnit 3.3.

Veje, markveje, kørespor og lignende

Veje belagt med grus, sten, asfalt eller andet hårdt materiale og de tilhørende vejrabatter er ikke tilskudsberettigede. Det samme gælder for arbejdsveje, køreveje, markveje og kørespor, hvis de er befæstede.

Hvis du på et areal konstaterer en befæstet vej eller en markvej, skal du vælge observationen i IMK:

- Befæstet vej eller markvej (3.1.1)

Ubefæstede veje, markveje og kørespor er ikke tilskudsberettigede, hvis de er en del af et transportnetværk mellem bygninger og befæstede veje. Se Figur 2.6

Figur 2.6: Eksempel på kørespor (rød pil), som er del af et transportnetværk mellem bygninger og befæstet vej (blå pile).

Hvis du konstaterer en ubefæstet vej, markvej eller et kørespor, der er del af et transportnetværk på et areal, skal du vælge følgende observation i IMK:

- Kørespor er del af transportnetværk (3.1.2)

Alle andre ubefæstede veje, markveje og kørespor er tilskudsberettigede, hvis de er en del af den omkringliggende mark, og der foregår en landbrugsaktivitet på vejen.

Se eksempler på tilskudsberettigede og ikke tilskudsberettigede veje og forskellige typer af spor i tabel 2.6.

Bemærk, at der er særlige regler med hensyn til kørespor og arbejdsarealer i lavskov og frugtplantager. Se mere i instruks 3.

Tabel 2.6: Eksempler på veje, kørespor og plejespor som er henholdsvis tilskudsberettigede og ikke tilskudsberettigede

Konstateret ved kontrollen	Er vej/markspor/plejespor tilskudsberettiget
Befæstet vej (asfalt, grus o.l.)	Nej
Markvej/markspor uden befæstning, hvor der ikke er en landbrugsaktivitet	Nej

Markvej/markspor uden befæstning, der fungerer som vej mellem bygninger/veje	Nej
Markvej/markspor uden befæstning, der ikke fungerer som vej mellem bygninger/veje, og hvor der er en landbrugsaktivitet.	Ja
Plejespor, der også fungerer som adgangsvej til andre marker	Ja
Plejespor	Ja
Trampestier, der ikke i væsentlig grad hindrer normal drift af marken.	Ja

Plejespor

Plejespor (sprøjtespor, vandingsspor o.l.) er tilskudsberettigede, også selvom det er ekstra opkørt. Det kan for eksempel være fordi, det oftest er der, hvor ansøger kører ind og ud af marken. Hvis ansøger benytter et plejespor, når ansøger kører til en anden mark, er denne "adgangsvej" også tilskudsberettiget.

Trampestier

Trampestier henover dyrkede arealer er tilladt. Stierne må ikke i væsentlig grad hindre normal drift af marken. De skal derfor have samme plantedække som resten af marken. Stien må ikke afskærmes eller hegnes fra den øvrige del af marken. Der må dog gerne være afmærkning af stien i begge ender af marken, og der må være opsat låge eller stente.

Hvis du konstaterer en trampesti, der i væsentlig grad hindrer landbrugsdriften, skal du underkende trampesten med følgende observation i IMK:

- Rekreativt formål (3.4.7)

Bygninger og anlæg

Bygninger og anlæg (vindmølle, elmast o.l.), over 100 m², skal underkendes med følgende observation:

- Bygning/anlæg (3.1.3)

Du har mulighed for at vælge særlige observationer for vindmøller og elmastre i IMK:

- Vindmølle (3.1.8)
- Elmast (3.1.9)

Solceller

Arealer med solceller eller solcelleanlæg er tilskudsberettigede til grundbetaling, hvis solcellerne er opstillet, så de ikke hindrer landbrugsmæssig udnyttelse på hele arealet inkl. under solcellerne. Den landbrugsmæssige udnyttelse kan f.eks. ske med græssende får, slåning/slæt eller dyrkning af en afgrøde. Det vil sige, der skal være udført en landbrugsaktivitet i dyrknings-perioden både under og mellem solcellerne.

Hvis der ikke har været nogen landbrugsmæssig aktivitet under solcellerne, fordi solcellerne har hæmmet udførelsen heraf, er arealet under solcellerne ikke tilskudsberettiget. Hvis den landbrugsmæssige produktion på hele arealet er væsentligt hæmmet pga. af den konkurrerende ikke-landbrugsmæssige aktivitet (produktion af strøm), er hele arealet med solceller ikke tilskudsberettiget.

Du skal i disse tilfælde vælge følgende observation:

- Solceller - uden landbrugsaktivitet. (3.1.10)

I tabellen herunder fremgår muligheder og begrænsninger for at opnå tilskud på arealer med solceller afhængigt af ordning. Der henvises til de ordningsspecifikke instrukser generelt samt specifikke kapitler/afsnit for uddybelse omkring solceller herunder valg af observation.

Ordning	Er det muligt at opnå tilskud:		Læs mere
	mellem solcellerne?	under solcellerne?	
Grundbetaling	Ja	Ja	Dette afsnit + Instruks 3 om grundbetaling generelt
Økologisk arealtilskud (ØA)	Ja	Ja	<i>Følger reglerne for grundbetaling</i>
Økologisk arealstøtte (ØA-BIO)	Ja	Ja	<i>Følger reglerne for grundbetaling</i>
Biodiversitet og bæredygtighed	Ja – hvis areal er indtegnet som selvstændige marker	Nej	Instruks 11, kapitel 11
GLM 10	Ja – hvis areal er indtegnet som selvstændige marker	Nej	Instruks 11, afsnit 18.8
Varieret planteproduktion	Ja – hvis areal er indtegnet som selvstændige marker	Nej	Instruks 12, afsnit 6.2
Miljø og klimavenligt græs	Nej	Nej	Instruks 13, afsnit 6.3
Miljøordninger	Nej	Nej	Instruks 5, afsnit 2.3
Permanent ekstensivering	Afhænger af etableringstidspunkt	Afhænger af etableringstidspunkt	Instruks 8, afsnit 6.2

Lufthavne, start- og landingsbaner

Græsarealer, som anvendes til start og landingsbaner er ikke tilskudsberettigede, hvis arealerne er slået/tromlet plant, og/eller der er installationer i form af lys langs arealerne. Hvis banen har en sådan karakter, at den kan sidestilles med en befæstet vej, og den ikke anvendes til dyrkning af græs, skal du vælge følgende observation i IMK:

- Landingsbane (3.1.11)

Bemærk, at sikkerhedszoner omkring landingsbanerne som udgangspunkt vil være tilskudsberettigede, hvis de anvendes landbrugsmæssigt og aktivitetskravet er opfyldt.

Stendige/jorddige og lignende

Stendiger/jorddiger, som ikke indgår som en del af en småbiotop er ikke tilskudsberettigede. Du underkender dig med observationen:

- Stendige/jorddige o.l. (3.1.5)

Containerpladser og lignende

Arealer, der anvendes udnyttet til gartneriproduktion er tilskudsberettigede, hvis planterne har forbindelse til den underliggende jord. Afgrøderne kræver derfor bundjordkontakt for at kunne modtage arealtilskud.

Arealer, hvor planterne dyrkes for eksempel i potter, og dermed ikke er i forbindelse til den underliggende jord, er derfor ikke tilskudsberettigede. Det gælder for eksempel for containerpladser og lignende. Læs mere om gartneriafgrøder i instruks 3 afsnit 10.3.

Hvis du ved kontrollen konstaterer en containerplads, skal du vælge følgende observation i IMK:

- Containerplads (3.1.7)

Militære øvelsesområder

Militære øvelsesområder er kendetegnet ved hyppig ikke-landbrugsmæssig aktivitet. Dyrkningen af græs er derfor ofte hæmmet pga. denne anden anvendelse end landbrug. Militære øvelsesområder omfatter blandt andet skydebaner, skydeområde, nedslagsområde, målområde skydeterræn, øvelsesareal med intensiv aktivitet, for eksempel kørsel med bæltekøretøjer.

Du underkender militære øvelsesområder med observationen:

- Militært øvelsesområde (3.1.13)

Arealet er dog tilskudsberettiget, hvis der foregår en landbrugsaktivitet. Det kan for eksempel være afgræsning, slæt eller slåning.

Menneskeskabte konstruktioner under 100 m² i kanten af markblokken

EU har stillet krav om, at der ikke må være menneskeskabte konstruktioner i markblokken. Heller ikke selvom de er under 100 m². Ordet "konstruktion" skal forstås helt bogstaveligt. Det skal være konstrueret noget som f.eks. shelters, picnic- og bålpladser, elinstallationer, udkigstårne osv.

Det er ikke umiddelbart muligt at lave observationer på under 100 m² i IMK. Der er dog en undtagelse i forhold til menneskeskabte konstruktioner under 100 m², men over 10 m², hvis de er beliggende i kanten af markblokken.

Hvis du ved kontrollen konstaterer et sådant fradrag, skal du vælge følgende observation i IMK:

- Menneskeskabt konstruktion i kanten af markblokken (under 100 m² – ned til 10 m²) (3.1.12)

3.2 Træer og skov

Klynge af træer eller buske

Klynger af træer og buske er ikke tilskudsberettigede, med mindre de indgår som en del af en registeret småbiotop eller som et markkrat. Læs mere i afsnit 2.1 og 2.2.

Klynger af træer og buske over 100 m² er tilskudsberettigede, hvis de er indberettet som skovlandbrug og lever op til reglerne herfor. Læs mere i kapitel 7 i Instruks 3.

En klynge er defineret som arealer over 100 m² med træer eller buske, hvor trækrone eller buskene ses som sammenvoksede på orthofoto eller ved besigtigelse af arealet. Se Figur 2.7 og 2.8 nedenfor.

Du skal opgøre arealet ved at trække lige linjer mellem de yderste træstammer eller buske i klyngen. Se Figur 2.7. nedenfor.

Figur 2.7: Opmåling + fradrag af klynge over 100 m²

Figur 2.8: Ingen klynger over 100 m²

Du underkender klynge af træer med observationen:

- Klynge af træer over 100 m² (3.2.1)

Du skal underkende arealet, hvis træstubbe eller buske hindrer landbrugsaktiviteten på et areal større end 100 m². Se mere om landbrugsaktivitet på brakarealer eller på dyrket areal i instruks 3.

Du må ikke tælle fritstående træer med i klyngen. Træer og buske er fritstående, hvis trækrone eller buskene på ortofoto eller ved besigtigelsen ikke når sammen, og de er omgivet af græs eller anden landbrugsafgrøde.

Klynger af træer og buske under 100 m² skal indgå i opgørelsen af maksimalt 100 fritstående træer pr. ha.

Vær opmærksom på, at der gælder andre regler på permanente græsarealer, hvis klyngen er mindre end 500 m². I stedet skal den indgå som en del af markblokkens tilskudsprocent. Læs mere om disse regler i delafsnit "Markblokke med en tilskudsprocent" i instruks 3.

Du skal dog altid fratrække klynger på permanente græsarealer, hvis disse er større end 500 m², eller hvis de er beliggende i kanten af marken. Det gør du med en af følgende observationer i IMK:

- Klynge af træer/buske (> 500 m²) (4.4.1)
- Klynge af træer/buske i kanten af marken (100 m² til 500 m²) (4.4.2)

Fritstående træer (Mere end 100 træer eller buske pr. ha)

Det er en forpligtelse, at der højst er op til 100 spredte træer og buske pr. ha. Bemærk, at reglen om højst 100 spredte træer og buske pr. ha ikke gælder for registrerede områder indberettet som småbiotoper eller markkrat.

Træer og buske over 100 m² er tilskudsberettigede, hvis de er indberettet som skovlandbrug og lever op til reglerne herfor. Læs mere i Instruks 3, kapitel 8.

Hvis der er mere end 100 træer og buske pr. ha er forpligtelserne for at arealet kan opnå tilskud til grundbetaling ikke opfyldt. Heller ikke selv om der er undervækst af græs eller plejekravet er opfyldt for en miljøordning på samme areal.

Du skal holde klynger af træer og buske uden for optællingen, når du beregner maksimalt 100 træer pr. ha. Det vil sige, at du først skal fratrække arealer med klynger. Derefter skal du opgøre antallet af træer på den øvrige del af arealet.

Eksempel:

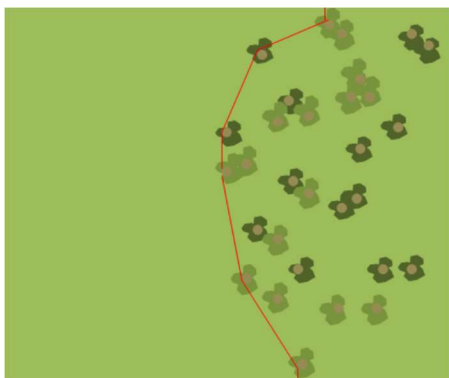
Græsmarken i Figur 2.9 er 1 ha. Der skal først fratrækkes 5 klynger, da kronerne er sammenvoksede, og fradragene er over 100 m² (røde polygoner). Klyngerne består af henholdsvis 6, 7, 8, 14 og 16 træer og udgør tilsammen ca. 800 m². På resten af arealet, som udgør 0,92 ha, er der 31 spredte træer. Det vil sige ca. 34 træer pr. ha ($10.000/0.200\text{m}^2 \times 31$). Der er ikke over 100 spredte træer pr. ha, og arealet med de spredte træer kan godkendes.

Figur 2.9: Fradrag for klynge og optælling af 100 træer pr. ha

Eksempel:

Græsmarken i Figur 2.10 er 0,5 ha. På halvdelen af arealet, er der 30 træer på 0,25 ha. Der er således over 100 træer pr. ha, og arealet med træerne skal underkendes. Ved opmålingen skal du tage udgangspunkt i en inddeling af arealet.

Figur 2.10: Fradrag for klynger og optælling af 100 træer pr. ha

Du underkender arealer med mere end 100 træer eller buske pr. ha med observationen:

- Mere end 100 træer eller buske pr. ha (3.2.2)

Remise/vildtremise

Remiser og vildtremiser er ikke tilskudsberettigede, da arealerne ikke dyrkes landbrugsmæssigt med henblik på produktion eller med henblik på opretholdelse af arealet i landbrugsmæssig stand egnet til dyrkning eller afgræsning. Du skal vælge følgende observation i IMK:

- Remise/vildtremise (3.2.3)

Bemærk, at på permanent græs skal remiser/vildtremiser under 500 m² indgå i vurderingen af markblokkens tilskudsprocent på samme måde som klynger (se ovenfor). Se mere i instruks 3.

Hvis arealet er indtegnet som småbiotop og lever op til betingelserne for småbiotoper er de tilskudsberettigede. Læs mere i afsnit 2.1.

Læhegn

Læhegn er ikke tilskudsberettigede. I IMK vælger du observationen:

- Læhegn (3.2.4)

Bemærk, at på permanent græs skal læhegn under 500 m² indgå i vurdering af markblokkens tilskudsprocent på samme måde som klynger (se ovenfor), læhegn i kanten af marken skal trækkes ud af det tilskudsberettigede areal.

Nyetablerede læhegn inden for markblokken kan godkendes som småbiotoper, hvis de er indtegnede som sådan og lever op til reglerne herfor. Se afsnit 2.1.

Skov, skovarealer, fredskov, juletræer og pyntegrønt

Skov og skovarealer er som udgangspunkt ikke tilskudsberettigede til grundbetaling. Dette gælder uanset, om der er fredskovslag på arealet eller ej. Du skal bruge følgende observation i IMK:

- Skov (3.2.5)

Konstaterer du arealer anvendt til klippegrønt, pyntegrønt, juletræer og frøproduktion skal du ligeledes benytte observation 3.2.5. Skriv i en bemærkning til observationen, hvad der er på arealet. Juletræer og lignende plantet efter 25. oktober i indeværende år, har ikke betydning for udbetaling af grundbetaling i det indeværende år.

Der er andre regler for arealer med lavskov. Læs mere om lavskov i instruks 3, afsnit 8.1.

Der gælder særlige regler for arealer med tilsagn om tilskud til skovrejsning. De kan være tilskudsberettigede til grundbetaling på visse betingelser. Læs mere om "Grundbetaling til projektarealer" (tidligere artikel 32) i Instruks 3, kapitel 6.

Arealer tilplantet med træer inden for markblokken kan godkendes som småbiotoper, hvis de er indtegnede som sådan og lever op til reglerne herfor. Se afsnit 2.1.

Arbejdsarealer i skov, skovstier og arbejdsveje tilknyttet skovdriften

Arbejdsarealer i skov, skovstier og arbejdsveje tilknyttet skovdrift som det primære formål anses ikke som landbrugsarealer. De er derfor ikke tilskudsberettigede og skal underkendes med følgende observation i IMK:

- Arealets primære formål er skovdrift (3.2.8)

Åbne ikke-tilplantede arealer i skov med græsdekke, hvor den primære funktion tydeligvis ikke er skovdrift, er tilskudsberettigede, hvis der foregår en landbrugsmæssig aktivitet og kriterierne for minimumsstørrelse er opfyldt. Læs mere i Instruks 3, afsnit 2.2.

Lavskov

Arealer med lavskov er tilskudsberettigede, hvis arealerne er tilplantet med en eller flere af de godkendte arter, og arealet drives landbrugsmæssigt med henblik på stævning. Se mere om lavskov og øvrige tilskudsbetingelser for lavskov i Instruks 3, afsnit 8.1. Vær opmærksom på, at der er mulighed for at have op til 400 andre træer og buske spredt ud på arealet ved nogle typer poppelavskov. Øvrige træer er ikke omfattet af stævningspligten.

3.3 Ikke-tilladte og tilladte aktiviteter herunder oplagring/opbevaring

Der skal være en landbrugsmæssig aktivitet på arealer, hvor der søges grundbetaling. Undtagelser herfra er småbiotoper, se afsnit 2.1 og projektarealer hvor de normale forpligtelser ikke kan opretholdes, se Instruks 3, kapitel 6.

Hvis arealerne også bruges til andre aktiviteter eller formål, må landbrugsaktiviteten ikke være væsentligt hæmmet af den anden aktivitet eller det andet formål.

Opbevaring af landbrugsprodukter i op til et års varighed er tilladt på landbrugsarealer, da opbevaringen anses som en del af produktionen. Se afsnit længere nede. Dette gælder også på lavskovsmarker i form af afskåret træ og flis fra lavskovsproduktionen. Læs om lavskov i Instruks 3, afsnit 8.1.

Det er ligeledes tilladt at have oplagring af opgravet bundslam fra kommunens grødeskæring af vandløb.

Bemærk at skov ikke betragtes som landbrug og opbevaring af træprodukter som stammer og grene derfor ikke er tilladt.

Da produktion ikke er tilladt på brakarealer må afskåret plantemateriale ikke fjernes fra marken, hvorfor det udelukkende er tilladt, at opbevare det opstakkede plantemateriale fra marken. Det er ikke tilladt at anvende brakarealer eller småbiotoper (på nær småbiotoper til grundbetaling) til opbevaring af landbrugsprodukter fra andre marker, da det anses som produktion. Læs om brak i Instruks 3, kapitel 6. Læs om småbiotoper generelt i afsnit 2.1. Læs om småbiotoper til biodiversitet og bæredygtighed og GLM 8 i Instruks 11.

Typen af aktivitet og tidspunktet på året er blandt andet med til at afgøre, hvor lang tid landbrugsarealer kan bruges til andre formål end landbrugsdrift. Nogle aktiviteter kan ske uden tidsmæssig begrænsning, mens andre aktiviteter højst må vare op til et år. Læs mere i eksemplerne herunder.

Tilladte aktiviteter uden tidsmæssig begrænsning

Det er på ethvert tidspunkt tilladt at anvende arealerne til mindre typisk ikke landbrugs-hæmmende aktiviteter, såsom:

- Jagt
- Ridning (så længe det ikke omfatter terrænspring, der er fastholdt samme sted i mere end ét år)
- Trampestier

Arealet skal bruges til landbrugsmæssige aktiviteter i perioden 15. marts til 25. oktober. Det vil sige, at arealet skal fortsat være et landbrugsareal der anvendes udnyttes til produktion eller som opretholdes i landbrugsmæssig stand egnet til dyrkning eller afgræsning og der skal foretages landbrugsaktiviteter på arealet senest den 25. oktober. Hvis den anden aktivitet har en sådan karakter eller omfang, at plantedækket bliver ødelagt eller fjernet, skal ansøger straks udbedre skaderne og retablere plantedækket efter udførelse af den anden ikke-landbrugsmæssige aktivitet.

Tilladte aktiviteter i op til et års varighed på landbrugsarealer

Det er altid tilladt at opbevare/oplagre landbrugsprodukter og jordforbedringsmidler i op til et år på landbrugsarealer under forudsætning af, at arealet fortsat kan anvendes landbrugsmæssigt. Det kunne for eksempel være:

- Halm, roer og kartofler
- Wrapballe og ensilagestakke
- Flis fra egne lavskovsarealer
- Jordforbedringsmidler som for eksempel gødning eller kalk

Vær opmærksom på, at det ikke er tilladt at have oplagring på brakmarker, 3 meters bræmmer, småbiotoper og andre ikke-produktive elementer der indgår i opfyldelsen af GLM10 eller i bio-ordningen biodiversitet og bæredygtighed, da dette vil blive betragtet som produktion. Dog er oplagring af det afslået plantemateriale fra disse marker/elementer tilladt, da det ikke må fjernes, når der er tale om et ikke-produktivt element eller areal.

Hvis opbevaringen har fundet sted ud over et år, vælger du følgende observation i IMK:

- Oplagring af landbrugsprodukter ud over et år (stadig landbrugsareal) (3.3.1)

Hvis opbevaringen har medført varig påvirkning af arealet, så det ikke kan anvendes landbrugsmæssigt, vælger du følgende observation i IMK:

- Ikke tilladt aktivitet i indeværende år (3.3.3)

Bemærk, at hvis ansøger også har søgt ordninger under Landdistriktsprogrammet på arealet, vil ovenstående observationer ikke nødvendigvis "slå igennem" på disse ordninger, da opbevaring ikke i sig selv er en overtrædelse af tilsagnsbetingelserne. Du vil derfor ofte også skulle anvende en observation for ordningen under landdistriktsprogrammet som følge af, at plantedækket ikke er opretholdt, eller at plejekravet ikke er overholdt.

Tilladte aktiviteter i kortere perioder

Andre aktiviteter end landbrugsdrift kan i visse tilfælde tillades i begrænset omfang. Perioden hvor aktiviteten foregår kan desuden have betydning for om arealet er tilskudsberettiget. Det afhænger af hvilke tilskudsordning(er), der er søgt til arealet. Dertil er det relevant, om aktiviteten væsentligt hæmmer arealet i at blive udnyttet landbrugsmæssigt. Du skal altid foretage en konkret vurdering af om et areal er tilskudsberettiget. Din vurderingen skal bero på, hvilken aktivitet der er på arealet. Her kan det være relevant, om aktiviteten foregår ovenpå jorden eller i jorden. Disse forhold uddybes herunder.

Generelt for tilskudsordninger

- Arealer med bioordninger må ikke anvendes til andre aktiviteter, end dem, der indgår i forpligtelserne, hvis det medfører at de ikke kan opfyldes. Dette gør sig gældende i alle perioder hvor forpligtelserne skal opfyldes.
- Grundbetalingsarealer må i begrænset omfang bruges til andre aktiviteter end landbrugsdrift, så længe landbrugsdriften ikke bliver væsentligt hæmmet heraf i perioden 15. marts til 25. oktober.
- Permanent græs og græs i omdrift må ikke være væsentlig hæmmet af andre aktiviteter i perioden 1. juni til 25. oktober.
- Brakarealer må ikke anvendes til opbevaring, dog med undtagelse af opstakket afskåret plantemateriale fra selvsamme areal.
- Ikke-produktive elementer må ikke anvendes til opbevaring der påvirker arealets formål med at gavne biodiversiteten

Aktiviteter der foregår ovenpå jorden

Eksempler på aktiviteter der foregår ovenpå jorden, hvor landbrugsdriften *kan* være væsentligt hæmmet, hvis aktiviteten har varet mere end 14 dage i sommerhalvåret er:

- Arrangementer med landbrugsmæssig relevans, såsom dyrskuer, traktortræk, maskindemonstration, pløjestævner og lignende
- Arrangementer uden landbrugsmæssig relevans, såsom koncerter, sportsstævner, agilitytræning, ridearrangementer, markeder, spejderlejre, bålpladser, udstillinger, parkeringspladser og lignende
- Kørsel og udlægning af køreplader på landbrugsarealet i forbindelse med anlægsarbejde
- Opbevaring af for eksempel byggematerialer, træ, tømmer, brænde, jord, sand, grus, biler, maskiner og lignende
- Grødeskæringsarbejde og efterfølgende oplagring af plantemateriale med henblik på sikring mod oversvømmelse af vandløb
- Militære øvelser på landbrugsarealer (ikke militære øvelsesområder)

Du skal vurdere om den anden aktivitet end landbrug væsentlig hæmmer arealet i at blive udnyttet landbrugsmæssigt eller til opretholdelse af arealet i landbrugsmæssigt drift. Jo længere tid den anden aktivitet foregår, og jo mere intens aktiviteten er, desto mindre vil arealet kunne anvendes landbrugsmæssigt i dyrknings sæsonen 15. marts til 25. oktober.

Aktiviteter, der højst foregår i 14 dage inden for dyrkningsperioden vil ofte ikke hæmme landbrugsdriften, men hvorvidt landbrugsdriften er hæmmet af den anden ikke-landbrugsmæssige aktivitet vil bero på en konkret vurdering. Aktiviteter, der foregår i store dele af perioden, vil i mere væsentlig grad hæmme landbrugsdriften i at blive udført på arealet.

Du må ikke underkende arealet alene på grund af en aktivitet, som har været 14 dage i sommerhalvåret. Landbrugsdriften skal samtidig være væsentligt hæmmet af den anden anvendelse.

Hvis den anden ikke-landbrugsmæssige aktivitet er foregået efter høst, hvorved det har været muligt for ansøger at anvende arealet landbrugsmæssigt i dyrkningsperioden – er arealets landbrugsmæssige udnyttelse ikke væsentlig hæmmet. Det gælder for eksempel, hvis aktiviteten begynder ultimo august efter høst af afgrøden.

Hvis landbrugsaktiviteten er væsentligt hæmmet af den aktivitet, der har fundet sted i sommerhalvåret – uanset om det er under eller over 14 dage – skal du vælge følgende observation i IMK:

- Ikke tilladt aktivitet i perioden fra 15. marts til og med 25. oktober (3.3.4)

Beskriv i bemærkningen til observationen, hvorfor landbrugsaktiviteten er væsentlig hæmmet.

Aktiviteter der foregår i jorden

Eksempler på aktiviteter der foregår i jorden, hvor landbrugsdriften som oftest vil være væsentligt hæmmet, hvis aktiviteten er foregået i sommerhalvåret er:

- Anlægsarbejder (arbejdsområder, arbejdskørsel, nedgravning af kabler, kloak arbejde og lignende)
- Arkæologiske forundersøgelser

Aktiviteter der foregår i jorden varer ofte længere end 14 dage, som derfor ikke er vejledende for, om landbrugsdriften er væsentligt hæmmet.

Bemærk, at hvis den anden aktivitet der foregår i jorden har landbrugsmæssig relevans, som f.eks. vedligeholdelse af dræn, kan den tillades inden for dyrkningsperioden. Arealet skal efterfølgende reetableres i landbrugsmæssig stand.

Hvis den anden ikke-landbrugsmæssige aktivitet er foregået efter høst, hvorved det har været muligt for ansøger at anvende arealet landbrugsmæssigt i dyrkningsperioden – er arealets landbrugsmæssige udnyttelse ikke væsentlig hæmmet. Det gælder for eksempel, hvis aktiviteten begynder ultimo august efter høst af afgrøden.

Hvis landbrugsaktiviteten er væsentligt hæmmet af den aktivitet, der har fundet sted i sommerhalvåret, skal du vælge følgende observation i IMK:

- Ikke tilladt aktivitet i perioden fra 15. marts til og med 25. oktober (3.3.4)

Bemærk, hvis ansøger også har søgt ordninger under Landdistriktsprogrammet på arealet, vil observation 3.3.4 ikke nødvendigvis "slå igennem" på disse ordninger, da aktiviteten ikke i sig selv behøver at være en overtrædelse af tilsagnsbetingelserne. Du vil derfor ofte også skulle anvende en observation for ordningen under landdistriktsprogrammet som følge af, at plantedækket ikke er opretholdt, eller at plejekravet ikke er overholdt.

Hvis aktiviteten har mere permanent karakter, skal du vælge følgende observation i IMK:

- Ikke tilladt aktivitet i indeværende år (3.3.3)

3.4 Eksproprieret

Overgået permanent til ikke-landbrugsmæssig anvendelse

Hvis arealet er varigt eksproprieret i ansøgningsåret inden den 25. oktober, det vil sige overdraget til for eksempel staten eller kommunen og overgået permanent til ikke-landbrugsmæssig anvendelse, er arealet ikke tilskudsberettiget, og du skal vælge i IMK:

- Eksproprieret permanent - ikke landbrug (3.5.1)

Midlertidigt eksproprieret

Hvis ekspropriationen varer mindre end 14 dage i dyrkningsperioden 15. marts til 25. oktober, vil den ofte ikke hæmme den landbrugsmæssige udnyttelse af marken. Det vil f.eks. være i forbindelse med mindre anlægsarbejde og gravearbejde.

Midlertidigt eksproprieret men udover 14 dage i dyrkningsperioden

Hvis arbejdet på arealet varer over 14 dage i perioden fra 15. marts til 25. oktober, og hæmmer arealets landbrugsmæssige udnyttelse og ansøgeren ikke har fået dispensation fra at opfylde tilskudsbetingelserne, er arealet muligvis ikke tilskudsberettiget, og du skal vælge i IMK:

- Eksproprieret midlertidigt (3.5.2)

Vær dog opmærksom på, om den midlertidige ekspropriation kan være omfattet af tilladte aktiviteter med kortere varighed. Læs mere i afsnit 3.3.

3.5 Rekreative arealer

Græsarealer er tilskudsberettigede, hvis arealet anvendes landbrugsmæssigt med udførelse af landbrugsaktiviteter og denne landbrugsaktivitet er foretaget senest den 25. oktober på arealet, selvom de også bliver brugt til rekreative formål. Det vil sige landbrugsdriften (dyrkning af græs) må ikke være væsentlig hæmmet af den anden aktivitet og der skal således fortsat kunne udføres en landbrugsaktivitet på arealet senest den 25. oktober.

Hvis du konstaterer et areal, hvor landbrugsdriften er hæmmet på en måde, så dyrkning af græs hæmmes for eksempel ved meget hyppig slåning (flere gange om måneden så det fremstår græsplænelignende), er arealet ikke tilskudsberettiget. Du skal underkende arealer større end 100 m² med følgende observation i IMK:

- Areal fremstår ikke som et landbrugsareal, da arealet er slået så hyppigt, at landbrugsdriften (græsdyrkning) er hæmmet (3.4.10)

Bemærk, hvis arealet har karakter af have, park eller lignende, skal du ikke anvende ovenstående observation, men i stedet 3.4.1. Se nedenfor.

Haver, parker, køkkenhaver og lignende

Private haver og fællesarealer anvendt til rekreativt formål for boligejere og beliggende i umiddelbar tilknytning til bebyggelse, ofte indeholdende permanente installationer som gynger, sandkasse eller fliser, eller fungerer som urtehave, er ikke tilskudsberettigede landbrugsarealer.

Parker i form af store havelignende arealer med offentlig adgang til brug for rekreative formål er ligeledes ikke tilskudsberettigede landbrugsarealer.

Ovenstående er oftest kendetegnet ved, at slåningen af græsset sker af hensyn til det æstetiske udtryk, og for at folk kan færdes på arealet. Slåningen sker endvidere så hyppigt, at landbrugsdriften (græsdyrkning) er hæmmet. Arealet er ikke indrettet til produktionsmæssig udnyttelse og er omkranset af hegn eller hæk.

Du skal underkende haver, parker, dyreparker, køkkenhaver og lignende, hvis arealet er større end 100 m² med følgende observation i IMK:

- Have, park o.l. (3.4.1)

Ridebane

Græsset holdes i dyrkningsperioden 15. marts til 25. oktober kontinuerligt kort med henblik på at kunne udøve rideaktivitet. Græsproduktionen er derfor hæmmet af den anden aktivitet. Du skal underkende arealet med følgende observation i IMK:

- Ridebane (3.4.2)

Golfbaner

Du skal betragte alle golfbanens arealer som rekreative arealer.

Græsset dyrkes med specialblanding af langsomt voksende græs. Slåningen af græsset sker af hensyn til golf spillet, og arealet har permanente installationer. Dyrkningen af græsset er derfor hæmmet af den anden aktivitet (goldspil).

Du skal underkende arealerne med følgende observation i IMK:

- Golfbane (3.4.3)

Vær dog opmærksom på, at arealer "out of bounds" kan være tilskudsberettigede, hvis de bliver brugt landbrugsmæssigt og aktivitetskravet er opfyldt.

Idrætsanlæg, fodboldbaner og lignende

Græsarealet holdes typisk med en fast lav græshøjde af hensyn til sportsaktiviteten, og har ofte permanente installationer (lys, sprinkler, højtalere, TV-tårne, pointtavler). Græsproduktionen er ofte hæmmet af sportsaktiviteten på arealet eller af den hyppige slåning. Du skal underkende arealet med følgende observation i IMK:

- Rekreativt formål (3.4.7)

Husk at notere, hvad arealet bliver anvendt til i bemærkningsfeltet til observationen.

Crossbaner

Græsproduktionen er hæmmet af sportsaktiviteten på arealet.

Du skal underkende arealet med følgende observation:

- Crossbane (3.4.4)

Arealet rundt om selve "sporet", hvor der bliver kørt, vil være tilskudsberettiget, hvis arealerne bliver dyrket landbrugsmæssigt, og aktivitetskravet er opfyldt (slåning eller afgræsning) og arealet er mindst 0,3 ha.

Vildtagre / vildtafgrøder

Der gives grundbetaling til dyrkning af afgrøder uanset om de høstes og hermed også til afgrøder, der er sået i tilskudsåret og bliver stående til gavn for vildtet. Landbrugsaktiviteten er udført i medfør af tilsåning og dyrkning af en afgrøde på arealet. Afgrøden kan for eksempel være "majs til modenhed" eller en blanding "Blanding af vårsåede arter". Det er underordnet, om der er opsat fodertønder, skydetårn og lignende i umiddelbar nærhed til arealet.

Dyrehaver og dyreparker

Dyrehaver og dyreparker omfatter store haver med offentlig adgang. Arealet er ofte omkranset af hegn eller hæk, og dyrene kan være indhegnet, og afgræsning sker med dyr, som ikke er registreret i form af f.eks. øremærker, ringmærker eller fremgår i CHR-registret. Det vil sige, at de ikke er defineret som husdyr. Der kræves eventuelt entré. Arealet anvendes ikke til dyrkning af græs.

Du skal underkende dyrehaver og dyreparker med følgende observation i IMK:

- Dyrehave/dyrepark (3.4.6)

Vær opmærksom på, at arealet kan være tilskudsberettiget, hvis græsset også anvendes til produktion af græs i form af slæt eller hvis det er husdyr (øremærkede), der afgræsser arealerne.

Anvendt til dyrehold, men uden landbrugsaktivitet

Et areal kan betragtes som et landbrugsareal, når der er en landbrugsaktivitet på arealet.

Hvis et areal bliver brugt til dyrehold, og der ikke er plantedække på noget tidspunkt i løbet af kalenderåret som følge af, at der er udlagt sand, grus eller strøelse, er arealet ikke tilskudsberettiget. Heller ikke selvom arealet bliver brugt til landbrugsdyr. Dette vil f.eks. omfatte vandrefolde til heste, der er udlagt med grus.

Hvis du ved kontrollen konstaterer et sådant areal, skal du vælge følgende observation i IMK:

- Anvendt til dyrehold og uden plantedække hele kalenderåret (3.4.8)

Vær opmærksom på, at arealer, hvor plantedækket er slidt væk af husdyrenes færden er tilskudsberettigede. Det kan være arealer til udegrise, hønsegårde, slitage rundt om vandtrug, drivgange og lignende.

Andre rekreative arealer

Hvis du konstaterer, at et areals landbrugsaktivitet er så væsentlig hæmmet af en rekreativ aktivitet, at der ikke kan ske nogen landbrugsdrift som f.eks. produktion af græs, og aktiviteten ikke er beskrevet herover, skal du bruge en generel observation. Du skal underkende arealet med følgende observation i IMK:

- Rekreativt formål (3.4.7)

Beskriv i bemærkningsfeltet til observationen på fane "observationer" i CAP-TAS, hvad arealet bliver brugt til.

3.6 Arealer under vand

Hvis arealet står under vand på kontroltidspunktet eller er så vandlidende, at det er for risikabelt at besigtige arealet, skal du ikke besigtige arealet.

Du skal vælge besigtigelseskvittering 4: "Ikke besigtiget – ikke muligt at besigtige arealet (vand, sne e.l.)" og notere, at det er på grund af vand.

Du skal i stedet for besigtigelse spørge ansøger om aktivitetskravet, der er på de vanddækkede arealer, er opfyldt. Alt efter hvad ansøger svarer, skal du gøre følgende:

- Ansøger oplyser, at kravet om aktivitet er overholdt. I dette tilfælde gør du én af følgende:
 - o Du gennemgår ortofoto for indeværende år (forår og sommer) og sammenholder det med ortofoto fra året forud for kontrollen. Du gør det for at konstatere, om arealet under vand er permanent vandlidende og ikke samtidig dyrkes med paludikulturafgrøder, og dermed ikke er et landbrugsareal. Hvis arealet ikke er et landbrugsareal, skal du lave en observation med, at arealet er permanent vandlidende (sø, vandhul e.l.), og kontrollen af arealet er færdig.
 - o Arealet er et landbrugsareal og de arealer, du kan besigtige omkring arealet med vand, opfylder ikke kravene om landbrugsaktivitet. Du underkender arealerne under vand, da aktivitetskravet formodes ikke at være overholdt. Dette omfatter også arealer der dyrkes med paludikulturafgrøder hvis aktivitetskravet ikke er overholdt. Skriv som bemærkning til observationen, at de omkringliggende arealer ikke overholder aktivitetskravet.
 - o Arealet er et landbrugsareal og de arealer, du kan besigtige omkring arealet under vand, opfylder aktivitetskravet. Du godkender arealet under vand, da aktivitetskravet formodes overholdt.
 - o kontrollen af aktivitetskravet på arealet er færdig. Skriv i CAP i "bemærkninger til sagsbehandler", at arealerne omkring arealet opfylder aktivitetskravet.
- Ansøger oplyser, at arealet ikke overholder aktivitetskravet. I dette tilfælde gør du følgende:
 - o Du underkender arealet. Skriv i bemærkningsfeltet til observationen, at det er ansøger, der har oplyst det.

3.7 Arealer uden plantedække (bar jord)

Hvis du på kontrol konstaterer arealer uden plantedække (bar jord), skal du skelne mellem flere årsager ved manglende plantedække. Det kan være, at det manglede plantedække skyldes manglende såning/afgrøden er ikke kommet op endnu, slitage fra dyr eller det skyldes naturlige forhold. Vær opmærksom på, at der ikke er noget krav til plantedække på arealer med brak.

Manglende såning/afgrøden er ikke kommet op endnu (omdriftsarealer)

Hvis du konstaterer, at der er bar jord på et areal, der er indberettet som dyrket, og arealet er blevet jordbehandlet i indeværende dyrkningssæson, er der tale om et landbrugsareal, da aktivitetskravet er opfyldt. Hvis du konstaterer bar jord, skal du ændre afgrødekode for arealet til bar jord (afgrødekode 921). Du skal kun benytte 921, hvis der ikke er nogle tegn på opvækst af en afgrøde.

Bar jord som følge af slitage fra dyr

Hvis et areal bliver brugt til dyrehold, og dyreholdet har medført, at plantedække er slidt af på arealet, skal du stadig regne aktivitetskravet som opfyldt. Arealet er et landbrugsareal og dermed tilskudsberettiget. Også selvom det er en del af året eller hele året.

Hvis den bare jord skyldes andre forhold, for eksempel at der er udlagt sand på arealet, og det bruges som ridebane til heste, skal du underkende arealet. Det er ikke længere tale om et landbrugsareal, men et rekreativt areal. Se afsnit 3.5.

Bar jord som følge af naturlige forhold

Et areal er ikke tilskudsberettiget, hvis plantevæksten er meget sparsom eller slet ingen som følge af naturlige forhold, hvorved der slet ikke udføres landbrugsaktiviteter i form af f.eks. slåning eller afgræsning, vil der ikke være tale om et landbrugsareal der anvendes landbrugsmæssigt, men et naturareal. Det kan for eksempel være at arealet ofte bliver oversvømmet, eller jordbundsforholdene er så ringe, så opvækst af planter er umulig eller tæt på umulig og det derved heller ikke er muligt at dyrke en afgrøde på arealet.

Du skal underkende bar jord som følge af naturlige forhold med observationen i IMK:

- Bar jord som følge af naturlige forhold (6.9.1)

Bemærk at ovenstående ikke gælder for arealer ansøgt som småbiotoper under grundbetaling, GLM 10 og biodiversitet og bæredygtighed. Læs mere i instruks 11 om biodiversitet og bæredygtighed og i instruks 3 om grundbetaling.

Bemærk også, at ovenstående ikke gælder for permanente græsarealer, hvor arealer mindre end 500 m² uden plantedække som følge af naturlige forhold indgår som en del af markblokkens tilskudsprocent. Læs mere om disse regler i delafsnit "Markblokkens tilskudsprocent" i Instruks 3.

Hvis der samtidig er et miljøtilsagn på det areal, hvor overtrædelsen er konstateret, skal du også underkende miljøtilsagnet med nedenstående observation i IMK. Bemærk at dette altid gælder ned til 100 m², uanset om tilsagnet ligger på et permanent græsareal:

- Bar jord som følge af naturlige forhold (12.1.8)

Du skal altid fratrække arealer uden plantedække, som følge af naturlige forhold på permanente græsarealer, hvis disse er større end 500 m², eller hvis de er beliggende i kanten af marken. Det gør du i IMK med følgende observation:

- Bar jord som følge af naturlige forhold (> 500 m²) (4.7.1)
- Bar jord som følge af naturlige forhold i kanten af marken (100 m² til 500 m²) (4.7.2)

Hvis der samtidig er et miljøtilsagn på det areal, hvor overtrædelsen er konstateret, skal du også underkende miljøtilsagnet med nedenstående observation i IMK. Bemærk, at dette altid gælder ned til 100 m², uanset om tilsagnet ligger på et permanent græsareal:

- Bar jord som følge af naturlige forhold (12.1.8)

4. Anden afgrøde end indberettet (afgrødebestemmelse)

Afgrødekoden på markerne kontrolleres som udgangspunkt ved satellitbaseret kontrol som en del af arealanvendelses kontrollen. Det betyder, at du som udgangspunkt ikke skal opdele marker og ændre afgrødekoden i forbindelse med kontrolbesøg på bedriften. Der er dog undtagelser fra dette, som i hovedtræk er beskrevet i dette afsnit. Hvordan du konkret skal forholde dig til forkert indberettet afgrøder ved kontrol af specifikke ordninger fremgår af den relevante instruks.

Se desuden tabel 2.7.

4.1 Ændring af afgrødekode

Du skal ændre afgrøde, både hvis der er tale om hele marker, hvor afgrøden er en anden end indberettet, og hvis der er tale om delarealer. Hvornår du skal ændre afgrøde afhænger af type af kontrol og type af indberettet afgrøde.

Du skal altid ændre afgrødekode ned til 0,01 ha, hvis det **har** betydning for størrelsen af tilskuddet på den ordning, du er på kontrol af.

Du skal som udgangspunkt **ikke** ændre afgrødekode, hvis det **ikke** har betydning for tilskuddets størrelse. Der er dog undtagelser. Se herunder.

Ændring fra ikke-monitorerbar til monitorerbar afgrøde

Hvis du ved kontrollen omdøber en afgrøde fra en ikke-monitorerbar afgrødekode til en monitorerbar afgrøde, skal du kontrollere om aktivitetskravet er opfyldt. Hvis kontrollen kan afsluttes, skal du markere i feltet "Kontrollen kunne afsluttes" på "Efterkontrol"-fanen i kontrolopgaven. Hvis du ikke markerer i feltet "Kontrollen kunne afsluttes", kommer marken til efterkontrol som følge af aktivitetskravet. Den vil i så fald have kontrolårsag "c".

Den konstaterede afgrøde skal leve op til aktivitetskravet for den pågældende afgrøde. Det vil sige, at hvis du ændrer til græs, skal aktivitetskravet for græs opfyldes. Læs mere om aktivitetskravet i Instruks 3.

Ændring af afgrødekode for delarealer

Du skal foretage selve ændringen af afgrødekoden i IMK. Hvis der kun er tale om et delareal af marken, hvor afgrøden skal ændres, skal du bruge værktøjet "opsplit mark" eller "mark i mark" til at opdele marken. Se mere i "Teknisk guide" som du finder på arealkontrolportalen.

Brak

Hvis du er på kontrol af brak til grundbetalingen skal du ændre afgrødekode ned til 0,3 ha, hvis der er indberettet én type brak, men du har konstateret en anden type brak, og kravene herfor er opfyldt. Ved overtrædelse af ikke-monitorerbare tilskudsbetingelser på brak, skal der ændres afgrødekode ned til 0,01 ha. Se Instruks 3.

Vær opmærksom på en blomster- eller bestøver brak ikke kan omdøbes til slåningsbrak, hvis marken ligger i temalagene "Græs i 5 år – 2024" eller i "Permanent græs – 2024". Er det tilfældet, skal du omdøbe arealerne til permanentgræs.

Vær opmærksom på, at hvis du er på kontrol af biodiversitet og bæredygtighed herunder GLM 10, er grænsen 0,01 ha for ændring af afgrødekode for brak. Se Instruks 11.

Permanente afgrøder

Du skal altid ændre afgrødekode ned til 0,01 ha selvom det ikke har betydning for tilskuddets størrelse, når du er på kontrol af permanente afgrøder. Det gælder også, hvis du konstaterer en anden permanent afgrøde end den permanente afgrøde, der er indberettet. Hvis der for eksempel er indberettet brombær, men du konstaterer stikkelsbær, skal du ændre afgrødekode. Det skyldes, at monitoreringen ikke kan skelne mellem permanente afgrøder.

Lavskov

Du skal altid ændre afgrødekode ned til 0,01 ha, hvis arealet er indberettet som et lavskovsareal, men arealet ikke lever op til reglerne for lavskov. Det kan for eksempel være områder med græs i lavskovsarealet. Se nærmere omkring ændring af afgrødekoder i lavskov i instruks 3, afsnit 8.1.

Permanent græs eller omdriftsgræs?

Når du ændrer afgrødekoden for et areal indberettet som "ikke græs" til "græs", skal du tage stilling til, om arealet er permanent græs eller græs i omdrift. Følg anvisningerne herunder:

Slå temalagene "Græs i 5 år – 2024" og "permanent græs – 2024" til.

- Hvis hele marken er dækket af et af de to lag, skal det omdøbes til permanent græs.
- Hvis marken ikke dækkes af nogen af lagene, skal det omdøbes til græs i omdrift.

Hvis arealet kun delvist er dækket af temalagene:

- Den del af arealet, som er dækket af temalagene (et eller begge lag), er mindre end 0,10 ha. Hele marken omdøbes til græs i omdrift.
- Den del af arealet, som **ikke** dækkes af temalagene (et eller begge lag), er mindre end 0,10 ha. Hele marken omdøbes til permanent græs.
- Ingen af de to ovenstående tilfælde er aktuelle. Opdel marken i to efter lagets afgrænsning. Omdøb dem til henholdsvis græs i omdrift og permanent græs.

Bemærk, at du altid skal ændre afgrødekode for et delareal mellem 0,01 og under 0,3 ha, hvis delarealet er permanent græs, og det ikke er sammenhængende med et andet permanent græsareal. Arealet skal du så efterfølgende underkende, fordi det er mindre end 0,3 ha. Se kapitel 5 om mindstearealer.

4.2 Observationer og ændret afgrøde

Vær opmærksom på, at nogle ordninger har specifikke krav til hvilken afgrødekode der er tilskudsberettigede under ordningen. Eksempelvis arealer med økologisk frugt og bær som skal indberettes med en frugt- og bærafgrødekode. Andre eksempler er stivelseskartofler og varieret planteproduktion.

Hvis du ved kontrollen konstaterer en anden afgrøde end den indberettede, vil det i visse situationer ikke være nok, at du ændrer afgrødekoden, da du derved ikke "underkender" de ordninger, der er afgrødeafhængige. Dette gælder for eksempel for økologisk frugt og bær. Her er det meget vigtigt, at du udover at ændre afgrødekode også vælger en observation som beskriver, hvorfor det ikke er muligt at opnå det særlige tilskud. Det kan for eksempel være, at der ikke er etableret frugttræer på arealet.

Tabel 2.7: Guide til ændring af afgrødekode. Under "Ordning" ses det hvilken ordning det gør sig gældende for. Der tages udgangspunkt i situationer, hvor der er "Indberettet" én ting og "Konstateret" en anden. Under "Ændr (ha)" kan du

se, om du skal ændre afgrødekode og i så fald til hvilken grænse. Undtagelser eller andre relevante informationer ses under ”I øvrigt”.

Ordning	Indberettet	Konstateret	Ændr (ha)	I øvrigt
Grundbetaling	Omdriftsafgrøde	Omdriftsafgrøde (anden end indberettet)	Nej	Undtagelser for brak, stivelseskartofler
Grundbetaling	Omdriftsafgrøde	Permanent afgrøde	0,01	
Grundbetaling	Omdriftsafgrøde	Permanent græs		Se afsnit 4.1
Grundbetaling	Permanent afgrøde	Omdriftsafgrøde	0,01	
Grundbetaling	Permanent afgrøde	Permanent afgrøde (anden end indberettet)	0,01	
Grundbetaling	Permanent græs	Omdriftsafgrøde		Se afsnit 4.1
Grundbetaling	Permanent græs	Permanent afgrøde	0,01	
Grundbetaling	Brak	Ikke-brak	0,3	
Grundbetaling	Brak	Brak (anden end indberettet)	0,3	Ved indberettet blomster- eller bestøverbrak men konstateret slåningsbrak, kan du kun ændre til slåningsbrak, hvis der ikke er foretaget jordbehandling. Ellers ændres til f.eks. græs.
Grundbetaling	Stivelseskartofler	Ikke-stivelseskartofler	0,01	
Grundbetaling	Ikke-stivelseskartofler	Stivelseskartofler	0,01	
Grundbetaling	Projektarealer med projektspecifik afgrøde	Alle afgrødetyper (anden end indberettet)	0,01	
Økologisk Arealtilskud <u>med</u> frugt/bær-tillæg	Frugt- eller bærafgrøde	Alle afgrødetyper (anden end indberettet)	0,01	Vær obs på: - datospecifikke forpligtelser. Se Instruks 4, afsnit 7.1. - ikke-tilskudsberettigede afgrøder. Se Instruks 4, afsnit 7.2.
Økologisk Arealtilskud <u>uden</u> frugt/bær-tillæg	Følger som udgangspunkt grundbetaling – se dog under kolonnen ”I øvrigt” for undtagelser			Vær obs på ikke-tilskudsberettigede afgrøder. Se Instruks 4, afsnit 6.24.
Miljøordninger	Alle afgrødetyper	Alle afgrødetyper (anden end indberettet)	Nej	
Bio-ordninger	Alle afgrødetyper	Alle afgrødetyper (anden end indberettet)	0,01	
Element på mark med kontrolårsag ”j”	Alle afgrødetyper	Alle afgrødetyper (anden end indberettet)	Nej	
GLM 10	Se Instruks 11			
Kvalitetsvurdering (QA)	Se Instruks 15			

5. Mindste arealer

5.1 Grundbetaling, bio-ordninger og støtte under landdistriktsprogrammerne

Det er et kriterie for at få tilskud til grundbetaling, at det godkendte, ansøgte areal som minimum udgør et sammenhængende areal på mindst 0,30 ha. Læs om undtagelser, herunder hvornår et areal betragtes som sammenhængende, i afsnit 5.2.

For bioordninger skal der være et areal på mindst 0,01 ha pr. mark, for at det er tilskudsberettiget til ordningen. Der skal samlet søges til mindst 0,30 ha for den enkelte bioordning, men de behøver ikke være sammenhængende. Arealer indberettet til bioordninger skal ligge på et areal der udgør mindst 0,30 ha sammenhængende under grundbetaling.

Når et areal, der ikke opfylder kriteriet for mindstestørrelse, underkendes til grundbetaling, vil observationen hertil også underkende det til bioordninger.

For visse tilsagn under landdistriktsprogrammet gælder det, at når tilsagnet ansøges, skal arealet som hovedregel være mindst 0,30 ha. Marker under landdistriktsprogrammet kan dog godt være kommet under 0,30 ha i tilsagnsperioden og stadig være tilskudsberettiget, selvom marken ikke er sammenhængende med et andet areal. Andre tilsagn har ikke krav om et minsteareal på 0,30 ha. Læs mere i afsnit 5.3 og i Instruks 5 om ordningerne.

Da reglerne med hensyn til mindste arealer ikke nødvendigvis er de samme for de ordninger, der er på det samme areal, vil observationer, der underkender et areal til grundbetaling, fordi arealet er mindre end 0,3 ha, ikke slå igennem på ordninger under landdistriktsprogrammerne og omvendt. Du skal derfor bruge dobbelt-observationer i dette tilfælde. Læs afsnit 5.2 og 5.3.

5.2 Grundbetaling: Minimum 0,30 ha

Der skal være et sammenhængende areal på mindst 0,30 ha, der opfylder kriterierne, for at kravet til arealets minimumsstørrelse er opfyldt.

IMK vil med en validering gøre dig opmærksom på, hvis et areal bliver mindre end 0,30 ha, som følge af, at du opretter observationer på resten af marken. Valideringen vises uanset om observationerne skyldes manglende opfyldelse af forpligtelser eller kriterier. Dertil hvis du anvender en orienterende o-observation, der ikke underkender noget.

Hvis et areal bliver mindre end 0,30 ha, men der fortsat er et sammenhængende areal på 0,30 ha, hvor kriterierne er opfyldt, er kravet til minimumsstørrelsen fortsat opfyldt. Du skal derfor godkende størrelsen af arealet, der er kommet under 0,30 ha med følgende observation:

- Areal mindre end 0,3 ha godkendt - sammenhængende med andet godkendt ansøgt areal (2.1.3)

Observation 2.1.3 skal derfor benyttes selvom manglende opfyldelse af forpligtelser har gjort arealet mindre end 0,30 ha, såfremt der fortsat er 0,30 ha hvor kriterierne er opfyldt. Dette kan være på selv samme areal eller i sammenhæng med et andet areal. Det samme gælder, hvis en orienterende o-observation har gjort arealet mindre end 0,30 ha.

Hvis et areal bliver mindre end 0,30 ha, og der ikke længere er et sammenhængende areal på 0,30 ha, hvor kriterierne er opfyldt, er kravet til minimumsstørrelsen ikke længere opfyldt. Du skal derfor underkende størrelsen af arealet, der er kommet under 0,30 ha med følgende observation:

- Areal mindre end 0,3 ha underkendt - ikke sammenhængende med andet godkendt ansøgt areal (2.1.1)

Hvis arealet er kommet under 0,30 ha som følge af, at en markblok fejlagtigt deler arealet, skal du i IMK foruden observation 2.1.1 vælge følgende observation:

- Arealet er mindre end 0,3 ha på grund af blokgrænse (2.1.5)

Ovenstående kriterier gælder også, hvis ansøger har indberettet et areal under 0,3 ha, og samme observationer skal benyttes til at henholdsvis at godkende eller underkende arealet.

Hvilke observationer underkender henholdsvis forpligtelser og kriterier?

Du kan se, om en observation underkender en forpligtelse eller et kriterie i arket "Observationsskema - 2025" under "Andre dokumenter" på Arealkontrolportalen. Eksempel:

	A	B	C	D	N
1	ID ▾	Gruppe 1 ▾	Gruppe 2 ▾	Årsagnavn ▾	GB ▾
26	3.2.2	3. Ikke landbrug	2. Træer og skov	2. Mere end 100 træer eller buske pr. ha	100
27	3.2.3	3. Ikke landbrug	2. Træer og skov	3. Remise/vildtremise	x

I kolonne "A" under "ID" fremgår observationsnummeret.

I kolonne "N" under "GB" (grundbetaling) angiver:

- en talværdi højere end 0 (f.eks. "100"), at der er tale om en forpligtelse.
- et "x", at der er tale om et kriterie.
- Et "o" at der er tale om en orientering af ansøger om de konstaterede forhold, uden der underkendes noget. En såkaldt o-observation.

Et areal, der alene er underkendt til grundbetaling, fordi det er under 0,30 ha, kan stadigvæk anvendes til at opfylde GLM 10 og vil fortsat indgå i beregningerne herfor. Det er derfor vigtigt, dels at du angiver den korrekte afgrødekode for arealet, selvom det er under 0,30 ha, dels at du opretter en observation for arealet, hvis aktivitetskravet ikke er opfyldt.

Du skal altid lave alle andre observationer, før du vælger observationer vedrørende mindre end 0,30 ha. For eksempel, hvis der på arealet under 0,30 ha er en menneskeskabt konstruktion, og arealet dermed ikke ikke opfylder kriterierne, skal du altid lave denne observation først. Derefter er det ikke nødvendigt at lave en observation vedrørende 0,30 ha, da det i forvejen ikke opfylder kriterierne for at opnå grundbetaling og du allerede har underkendt det med en observation.

Undtagelser fra kravet

Der er to tilfælde, hvor du skal godkende marker på under 0,30 ha til direkte støtte:

1. Lukkede væksthuse (drivhuse)
2. Sammenhængende arealer forbundet af en passage, som udgør et godkendt ansøgt areal, der er mindst 5 meter bredt. Arealerne forbundet af passagen skal tilsammen udgøre mindst 0,30 ha.

Lukkede væksthuse (drivhuse)

Kravet om minimum 0,30 ha gælder ikke for lukkede væksthuse (drivhuse). Hvis du ved kontrollen konstaterer, at arealet er under 0,30 ha, og der er tale om et lukket væksthuse, skal du i IMK vælge følgende observation:

- Areal mindre end 0,3 ha godkendt - lukket væksthuse/drivhus (2.1.8)

Sammenhængende arealer

Arealer er ikke sammenhængende hvis de er varigt afgrænsede. Et areal betragtes som varigt afgrænset, hvis:

- det er omgivet af for eksempel læhegn, vandløb, veje eller naboskel
- arealet ligger i egen markblok. Det gælder også hvis selvom en markblok fejlagtigt deler en mark i to.

Du skal regne arealer som sammenhængende, hvis to marker tilsammen er på 0,30 ha eller mere, og følgende krav alle er overholdt:

- Begge marker tilhører samme ansøger
- Tilhører afgrødetyper, der må ligge i samme markbloktipe (se Tabel 2.8)
- Der er søgt grundbetaling på begge marker (se Figur 2.12)
- Er beliggende i samme blok
- Der er mellem markerne en passage på mindst 5 meter der forbinder dem

Tabel 2.8: Viser hvilke arealer der kan regnes som sammenhængende med andre arealer

		Areal mindre end 0,30 ha			
		Omdriftsareal	Permanente afgrøder	Lavskov	Permanent græs
Andet areal	Omdriftsareal	Ja	Ja	Nej	Nej
	Permanente afgrøder	Ja	Ja	Nej	Nej
	Lavskov	Nej	Nej	Ja	Nej
	Permanent græs	Nej	Nej	Nej	Ja

Du kan regne arealer som sammenhængende, hvis der er en passage på mindst 5 meter mellem arealerne der forbinder dem, som er indtegnet af ansøger. Passagen behøver ikke nødvendigvis at være med samme afgrøde som på en eller begge af de marker, den forbinder. Det har ikke betydning, om aktivitetskravet er opfyldt på passagen.

Passagen skal være minimum fem meter bred. Se Figur 2.12.

Figur 2.12: Sammenhængende arealer efter 5 meters reglen. (Bemærk at denne regel kun er relevant i tilfælde, hvor en mark er under 0,3 ha).

Hvis passagen mellem de to arealer er mindre end 5 m bred, skal du i IMK underkende arealet, der er under 0,30 ha, med følgende observation

- Arealet mindre end 0,3 ha underkendt - passage til andet godkendt ansøgt areal er mindre end 5 meter bred (2.1.6)

Hvis passagen mellem de to arealer udgøres af en befæstet vej/markvej, skal du i IMK underkende vejen med følgende observation:

- Befæstet vej eller markvej (3.1.1)

Hvis passagen mellem de to arealer består af et landbrugsareal herunder en ubefæstet vej, markvej eller et kørespor, afgør aktivitetskravet, om passagen er tilskudsberettiget eller ej.

Vær opmærksom på, at du skal lave en særskilt vurdering for mindstestørrelsen på 0,3 ha og sammenhæng med andet godkendt ansøgt areal for hver ordning, der er på markerne. Det betyder, at en mark kan være sammenhængende med en anden mark, selvom der ikke er ansøgt samme ordninger til begge marker. Der skal dog for eksempel mindst være søgt grundbetaling til begge marker for at markerne kan betragtes som sammenhængende med hensyn til grundbetaling (se Figur 2.14).

Ansøger 1 Mark 1 Korn <0,3 ha Grundbetaling	Ansøger 1 Mark 2 Græs <0,3 ha Grundbetaling + økologi støtte
--	---

Ansøger 1 Mark 3 Græs <0,3 ha Grundbetaling + MO67	Ansøger 2 Mark 27-0 Korn <0,3 ha Grundbetaling
---	---

Figur 2.14: Eksempel på arealer inden for samme blok, der er sammenhængende, og arealer, der ikke er sammenhængende.

I Figur 2.14 ses mark 1, 2 og 3 (ansøger 1) og mark 27-0 (ansøger 2). Hvis mark 3 er indberettet med afgrødekode 247 (græs i omdrift) skal du betragte markerne 1, 2 og 3 som sammenhængende. De er dermed tilskudsberettigede til grundbetaling, selvom de er indberettet som tre selvstændige marker. Hvis mark 3 derimod er indberettet med afgrødekode 254 eller 318 (permanent græs), må du ikke betragte denne mark som sammenhængende med mark 1 og 2. Mark 3 skal underkendes. Mark 1 og 2 er sammenhængende og dermed tilskudsberettigede til grundbetaling.

Mark 2 er ikke tilskudsberettiget til Økologistøtte, da den ikke er sammenhængende med et andet Økologistøtteareal. Mark 3 er tilskudsberettiget til MO67, hvis tilsagnet er givet til et areal under 0,30 ha. Mark 27-0 (ansøger 2) er ikke tilskudsberettiget til grundbetaling, da arealet ikke er sammenhængende med et andet tilskudsberettiget grundbetalingsareal, som ansøger 2 søger grundbetaling til.

På bioordningen Økologisk arealstøtte gives støtte ned til 0,01 ha, under forudsætning af at der er søgt ØA Bio til mindst 0,3 ha.

5.3 Ordninger under landdistriktsprogrammet

Minimum 0,3 ha, da tilsagnet blev ansøgt

Følgende gælder for: ØA36, ØA37, MO66 og MO67 samt MO68 og MO69.

Du konstaterer ved kontrollen, at et areal omfattet af en af ovenstående tilsagn er mindre end 0,30 ha.

Hvis tilsagnet oprindeligt er givet til et areal større end 0,30 ha, skal du ikke gøre noget, hvis det ud fra din vurdering er realistisk, at det tilskudsberettigede areal var over 0,30 ha ved tilsagnets begyndelse.

Hvis arealet derimod ud fra din vurdering var mindre end 0,30 ha ved tilsagnets begyndelse, og arealet ikke var sammenhængende med et andet areal med samme tilsagn og samme udløbs-år, skal du underkende arealet med følgende observation:

- Tilsagnet er givet til et areal, der ved tilsagnets begyndelse, var mindre end 0,3 ha (2.1.12)

Bemærk, at hvis det tilskudsberettigede areal kommer under 0,30 ha på grund af manglende vedligeholdelse af tilsagnsforpligtigelserne, for eksempel manglende pleje, så skal du ikke underkende arealet, fordi det er under 0,30 ha – det er alene ved tilsagnsgivningen, at de 0,30 ha har betydning.

Indberettet under 0,30 ha

Selvom ansøger i Fællesskema 2025 har indberettet et areal under 0,30 ha, vil arealet være tilskudsberettiget til ordninger under landdistriktsprogrammet, hvis arealet var mindst 0,30 ha, da tilsagnet blev givet.

Tilsagn under 0,30 ha

Hvis tilsagnet er givet til et areal mindre end 0,3 ha, skal du være ekstra opmærksom på, om arealet var sammenhængende med et andet tilskudsberettiget areal, da tilsagnet blev givet. Du kan se tilsagnsarealet i kontrolgrundlagets markplan, kolonne "Indberettet areal med tilsagn, ha".

Hvis arealet ud fra din vurdering ikke var sammenhængende med et andet tilskudsberettiget areal, da tilsagnet blev givet, skal du underkende arealet med følgende observation:

- Tilsagnet er givet til et areal, der ved tilsagnets begyndelse, var mindre end 0,3 ha (2.1.12)

Intet mindstekrav

Følgende gælder for: MO16, MO50, MO55, MO74, MO75, MO76, MO77 og MO78.

Du skal for disse typer af tilsagn ikke kontrollere mindstekrav. Reglen om minimum 0,3 ha er ikke gældende – heller ikke ved tilsagnsgivningen.

Mindstekrav skal ikke kontrolleres

Følgende gælder for: MO13.

Reglen om minimum 0,3 ha var gældende ved tilsagnsgivningen, men du skal for disse typer af tilsagn ikke kontrollere mindstekrav.

5.4 Afgrødekode 247 Miljøgræs MVJ-tilsagn (0 N), omdrift

Bemærk, at arealer, der er omfattet af tilsagn og var et omdriftsareal inden det indgik i tilsagnet, fastholdes som omdriftsarealer, selvom de i mange år (> 5 år) har været udlagt med græs. Dette skyldes at så længe arealet indgår i tilsagnet pauses optællingen af år med græs. Hvis arealet var permanent græs inden tilsagnet blev indgået, er arealet permanent græs.

Ansøger skal have indberettet arealet med afgrødekode 247 (Miljøtilsagn MVJ-tilsagn (0 N), omdrift), hvis der bliver søgt grundbetaling, og arealerne skal bruges til afgræsning eller slæt. Status for arealet afhænger af status, da tilsagnet blev indgået. Status kan være omdrift eller permanent græs. Arealer med tilsagn, der er indgået før 2005 vil altid have status af omdrift, men fra og med 2023 skal denne type arealer betragtes som permanent græs, hvis det har været udlagt med græs i mere end 5 år før tilsagnet blev indgået.

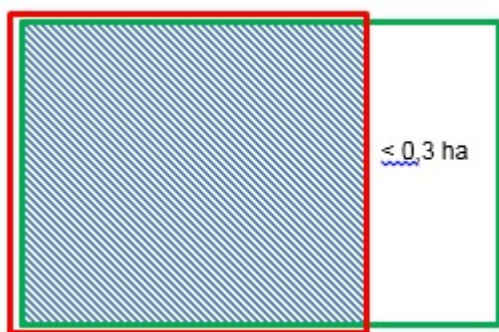
Hvis du ved kontrollen konstaterer, at en mark indberettet med afgrødekode 247 ikke er helt omfattet af tilsagnet (se Figur 2.15), skal du omdøbe det græsareal, der ligger uden for tilsagnet til omdriftsgræs eller permanent græs. Det kan for eksempel være afgrødekode 250, afhængig af om arealet er dækket af temalagene ”græs i 5 år 2024” og ”permanent græs i 2024”.

Hvis der er tale om et permanent græsareal, skal du altid omdøbe til permanent græs, også selvom arealet er mindre end 0,3 ha. Når du omdøber til permanent græs, og arealet er mindre end 0,3 ha, skal du være opmærksom på, om det er sammenhængende med et andet permanent græsareal.

Bemærk, hvis du omdøber arealet til permanent græs, kan det ikke regnes som sammenhængende med marken med afgrødekode 247, da den er et omdriftsareal.

Hvis arealet ikke er sammenhængende med et andet permanent græsareal, skal du i IMK underkende arealet med følgende observation:

- Areal mindre end 0,3 ha underkendt - ikke sammenhængende med andet tilskudsberettiget areal (2.1.1)

Figur 2.15: Eksempel. Mark (grøn) indberettet med afgrøde 247. Tilsagnet (rød) dækker kun en del af marken (blå skraveret). Den resterende del af marken (ikke blå skraveret) kan derfor ikke have afgrødekode 247. Da dette areal er omfattet af laget ”græs i 5 år” skal det omdøbes til permanent græs. Da arealet er mindre end 0,3 ha og ikke sammenhængende med et andet permanent græsareal, skal arealet underkendes til grundbetaling.

6. Ikke-indberettede landbrugsarealer

Ansøger skal indberette alle sine landbrugsarealer i Fællesskemaet. Det gælder også marker, der ikke er ansøgt tilskud til, og omdriftsarealer, ned til 0,01 m². Alle arealer skal indberettes for at sikre en korrekt opgørelse af de arealer, som er omfattet af reglerne om konditionalitet. Det gælder kun arealer inden for markblok.

6.1 Hvornår er et areal indberettet?

Et areal er indberettet, når ansøger har angivet arealet i sit Fællesskema og indtegnet det i IMK. Det har ikke betydning, om der søges tilskud til arealet eller ej.

GLM-element, der ikke er indtegnet

GLM-landskabslementer bliver ikke betragtet som landbrugsarealer. Det vil sige, at hvis ansøger ikke har indtegnet et GLM-landskabslement og dermed ansøgt til det, er der tale om et "ikke-indberettet" landbrugsareal.

6.2 Ikke-indberettede arealer

Hvis et omdriftsareal ikke er indberettet, se figur 2.18, skal du vælge følgende observation i IMK:

- Ikke-indberettet areal - tilskudsberettiget (1.2.1)

Herefter skal du udfylde afgrødekoden i kontrolopgaven under fanen "Markplan - areal" under menuen "Markplaner".

Der kan også komme rekvirerede sager (R_) på ikke-indberettede marker. I så fald skal du følge bemærkningerne fra sagsbehandleren. De fremgår af kontrolgrundlaget.

Du skal være opmærksom på, at hvis arealet skal bruges til en ikke-landbrugsmæssig aktivitet inden 25. oktober, så skal arealet ikke være indberettet. Det gælder for eksempel, hvis der skal plantes juletræer.

Bloknummeret for ikke-indberettede arealer kan få samme nummer som blokken, det er beliggende i. I nogle tilfælde kan blokken dog få nummeret 999999-98. Du har ikke mulighed for at rette dette. se Figur 2.19.

Figur 2.19: Bloknummer

6.3 Ikke ansøgte tilsagnsarealer

Hvis ansøger har tilsagn under landdistriktsprogrammerne, skal ansøger i forbindelse med ansøgningen om tilskud i Fællesskemaet indtegne arealet svarende til tilsagnet i IMK.

Du kan se, hvilke tilsagnslag, der dækker hvilke tilsagn i Tabel 2.9.

Tabel 2.9: Oversigt over hvilke tilsagnslag, der hører til hvilke tilsagn

Lag i IMK	Tilsagnstyper	Kontrollør-brugerprofil
Tilsagn, Pleje af græs 2025	MO66, MO67, MO68, MO69	Arealkontrol
Tilsagn, Økologisk Arealtilskud 2025	ØA36, ØA37	Arealkontrol
Miljøtilsagn vådområder, 2024	MO13, MO16, MO50, MO55, MO74, MO75, MO76, MO77, MO78	Arealkontrol

7. Rådighed

Det er kun muligt for ansøger at opnå tilskud til arealer, som ansøger råder over senest på ansøgningsfristen. Ansøger skal desuden have rådighed over tilsagnsarealer i hele tilsagnsperioden. Vær opmærksom på, at manglende rådighed i visse tilfælde kan betragtes som svig. Se afsnit 7.2.

At en ansøger har rådighed over et areal, betyder, at ansøger enten ejer, forpagter eller har en brugsret, der giver ansøger fuld rådighed over arealet med ret til at udøve en landbrugsaktivitet på arealet for ansøgers egen regning og risiko.

Flere landbrugere kan ikke have rådighed over det samme areal på samme tidspunkt.

Hvis ansøgeren har indgået en mundtlig aftale med en bortforpagter, skal der foreligge dokumentation fra bortforpagteren, hvoraf det fremgår, at ansøger har rådigheden over arealet. Dette kan f.eks. være ved en skriftlig forpagtningsaftale eller anden skriftlig bekræftelse fra bortforpagter om at arealet er forpagtet senest fra ansøgningsfristen.

Ansøger kan også have rådighed over et areal, selvom ansøger kun har græsningsret til arealet. Det afgørende er, at ansøger ikke er fuldstændig underlagt ejerens instruktion om brugen af arealet, men at landbrugsaktiviteten udføres for ansøgers regning og risiko.

Som udgangspunkt bliver rådighed kontrolleret i forbindelse med de administrative kontroller. Det er derfor ikke umiddelbart noget, du skal kontrollere i forbindelse med den fysiske kontrol. Medmindre der opstår en mistanke om manglende rådighed i forbindelse med kontrollen.

Du skal kontrollere rådighed, hvis der i kontrolgrundlaget står "rådighedskontrol" under kontrolelementer. I det tilfælde vil det fremgå af feltet "Bemærkninger vedr. kontrol" i kontrolgrundlaget, hvilke mark(er) det drejer sig om.

Hvis der mellem de to ansøgere (A og B) er indgået en forpagtningsaftale eller en græsningsaftale, der giver B ret til at udøve landbrugsaktiviteten på A's arealer og for B's regning og risiko, er det B, der har rådighed over arealet og dermed har ret til tilskud.

Hvis B først får rådighed over arealet efter ansøgningsfristen, for eksempel fordi B's køer skal græsse arealet af, så er det A, der har rådighed over arealet og dermed har ret til støtten.

Hvis hverken A eller B kan fremvise dokumentation for, at de råder over arealet, vil det være A (ejer), du skal betragte som ansvarlig for udførelsen af landbrugsaktiviteten og dermed har rådighed over arealet og dermed har ret til støtten.

Hvis ansøger ikke har rådighed over arealet 28. april 2025, skal du i IMK anvende observationen

- Ikke til rådighed ved ansøgningsfristen (1.3.1)

Selv om ansøger kun skal have rådighed over arealerne pr. 28. april 2023, har ansøger det fulde ansvar for, at alle tilskudsbetingelser er opfyldt i hele kalenderåret.

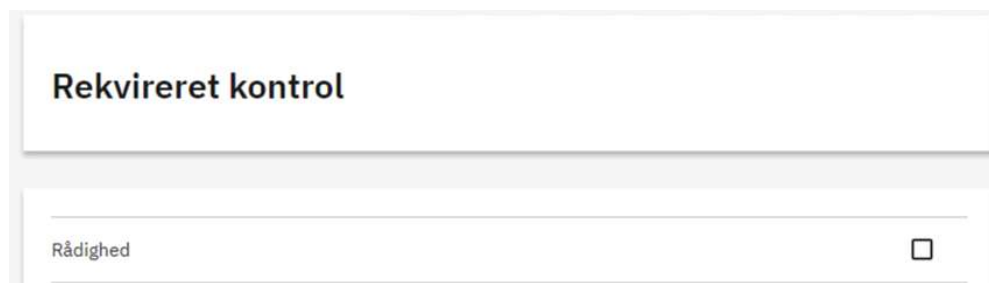
Hvis ansøger har tilsagn på arealet, men ikke har rådighed over arealet, skal du i IMK anvende observationen

- Ikke til rådighed i hele tilsagnsperioden (1.3.2)

Du skal huske at bruge begge observationer, hvis der på arealet er søgt både grundbetaling og tilsagn.

Hvis den ansøger, som du kontrollerer, har rådigheden over arealet, skal du udtage den anden ansøger til rekvireret kontrol. Oplysningerne om denne ansøger fremgår af ”Bemærkninger til kontrollen”. Se afsnit 4.5, afsnit ”Kontrolgrundlag”.

Hvis du har kontrolleret rådighed på en sag – enten fordi det fremgår af kontrolgrundlaget, at du skal kontrollere det, eller fordi du under kontrolbesøget har fået mistanke om, at ansøger ikke har rådighed over et eller flere arealer – så skal du sætte flueben ved, at du har kontrolleret ”rådighed” på fane ”Rekvireret kontrol” i CAP-TAS. Se Figur 2.20. Det gælder også selvom det viser sig, at ansøger har rådighed over arealet.

Figur 2.20: Når du har kontrolleret rådighed hos en ansøger, skal du altid sætte flueben ved ”Rådighed” i fane ”Rekvireret kontrol” i CAP-skemaerne.

7.1 Pligtige/husdyrafgroder og alternativer og rådighed

Du skal være opmærksom på, at hvis du skal kontrollere pligtige/husdyrafgroder og alternativer (kontrolårsag m), så er der ikke krav om, at ansøger har rådighed 28. april 2025 over de arealer, som er indberettet i GKEA_25.

Ansøger kan anvende et areal til at opfylde kravet om pligtige efterafgroder/husdyrafgroder, selvom arealet først er kommet til bedriften efter 28. april 2025, enten som følge af forpagtning eller tilkøb. Det skyldes, at kravet om hvor stort et areal, der skal udlægges med efterafgroder, følger bedriftens arealer ved udgangen af planperioden 2024/2025. Det beregnes først på baggrund af ansøgers 2025 fællesskema. Der er krav om ansøger har rådighed 31. juli 2025 over de arealer, som er indberettet i GKEA 25.

7.2 Rådighed og svig

Manglende rådighed kan betragtes som svig, hvis der er søgt støtte til arealer, som ansøger er fuldt bevist om ikke at have rådighed over. Det betyder ikke, at manglende rådighed altid vil være at betragte som svig. Usikkerhed om rådighed som følge af en misforståelse eller uoverensstemmelse mellem ejer og forpagter vil eksempelvis ikke betragtes som svig. Der skal være tale om åbenlyse tilfælde. Det vil altid bero på en konkret vurdering.

Det er vigtigt at registrere mistanke om svig, så der kan følges op på mistanken ved en særskilt undersøgelse. Læs mere om svig og omgøelse i instruks 1 afsnit 2.10.

Du må ikke oplyse ansøger om, at der har en mistanke om svig.

8. Kontrol af flyvehavre

Hvis du konstaterer mere end ganske få flyvehavreplanter på en arealkontrol, skal du lave en overtrædelse samt dokumentere jævnfør guide til kontrol af flyvehavre 2025.

Du finder materiale til kontrol af flyvehavre her:

https://intra-fvm.dk/lbst/fagligt/Fagportaler/Kontrolportal/kontrolnationaleordninger/kontrol_flyvehavre/

Opmålingen af flyvehavren foretages med iPad og laves i arealsagen med hjælpeobjekter. Du skal desuden foretage en vurdering af udbredelsen af flyvehavre på marken jf. Tabel 1 i guiden. Hvis der er udbredt forekomst af flyvehavre på ansøgers marker, skal du meddele mundtligt påbud om fjernelse til ansøger. Det mundtlige påbud skal følges op med et skriftligt påbud, som du laver via VAKS online.

Husk at notere dato og tidspunktet, for hvornår du konstaterer udbredt forekomst. Denne konstatering resulterer i en opfølgende kontrol, og omkostninger ved opgaver vedr. dette (fx opmåling og dokumentation mm.) skal medregnes i den

gebyrbelagte opfølgende kontrol. Jordbruger skal oplyses om bøde, gebyrbelagt opfølgende kontrol og genkontrol efterfølgende år.

Du kan finde relevant materiale til kontrol af flyvehavre her på: Kontrolportalen - Kontrol Nationale ordninger – Flyvehavreportalen.

https://intra-fvm.dk/lbst/fagligt/Fagportaler/Kontrolportal/kontrolnationaleordninger/kontrol_flyvehavre/

Her findes billeder af flyvehavre, en pjece om flyvehavre, skabeloner til påbud og andet materiale om flyvehavre.

Der skal efterfølgende oprette en sag i VAKS og journalisere i Workzone. Her kan du anvende SBI_4031_24 (sagsbehandlerinstruks til VAKS), der ligger på flyvehavrekontrolportalen eller kontakte team KKO.

9. Dyrkning i beskyttelseszonen omkring vandboringer

Hvis du i forbindelse med kontrol konstaterer, at der forekommer landbrugsdrift ud over afgræsning inden for 25 m beskyttelseszoner omkring vandboringer, skal du notere de enkelte vandboringers placering, dokumentere overtrædelser med fotos og måle dem med iPad. Du skal reagere på aktiviteter som:

- Anvendelse af pesticider
- Gødskning
- Dyrkning af jorden hvilket indebærer jordbehandling, såning og plantning af én eller flere typer af afgrøder eller vækster
- Plantning af nåletræer med henblik på salg af juletræer/pyntegrønt
- Plantning af træer med henblik på energiproduktion
- Såning af græs med henblik på produktion af græsfrø eller rullegræs

Bemærk, at følgende er tilladt inden for beskyttelseszonen:

Bemærk for nedenstående: Alle tilladte aktiviteter skal overholde de gældende restriktioner inden for 25 m beskyttelseszonen, herunder forbud mod anvendelse af pesticider, dyrkning og gødskning til erhvervsmæssige og offentlige formål

- Etablering af et græsdekke eller beplantning bestående af buske og træer, f.eks. med henblik på vildtremise
- Naturligt forekommende vegetation
- Ekstensiv afgræsning, fældning eller beskæring af naturligt forekommende vækster
 - o Der er ikke en fast grænse for, hvor mange dyr, der må være på arealet i 25 m beskyttelseszonen
- Slæt og afpudsning én til flere gange årligt
 - o Anvendelse af maskine er i denne forbindelse tilladt.

Send en mail til jordbrugskontrol@sgav.dk med oplysninger om boringsnummer, markbloksnummer, kontrol-journal nr. og dato for besigtigelse, georefererede billeder af dyrkningen indenfor zonen, i IMK, og opmåling af overtrædelser målt via iPad. Du finder boringsnumret i IMK-laget "Vandboringer 2025".

Du skal også ændre afgrødekoden til det konstaterede indenfor beskyttelseszonen.

Det er ikke nødvendigt at informere ansøger om overtrædelser, da ansøger får en særskilt høring.

10. Brak – efterkontrol

I beslutningsdiagrammet herunder kan du se, hvornår du skal sætte brakmarker til efterkontrol afhængigt af, hvilken ordning det drejer sig om.

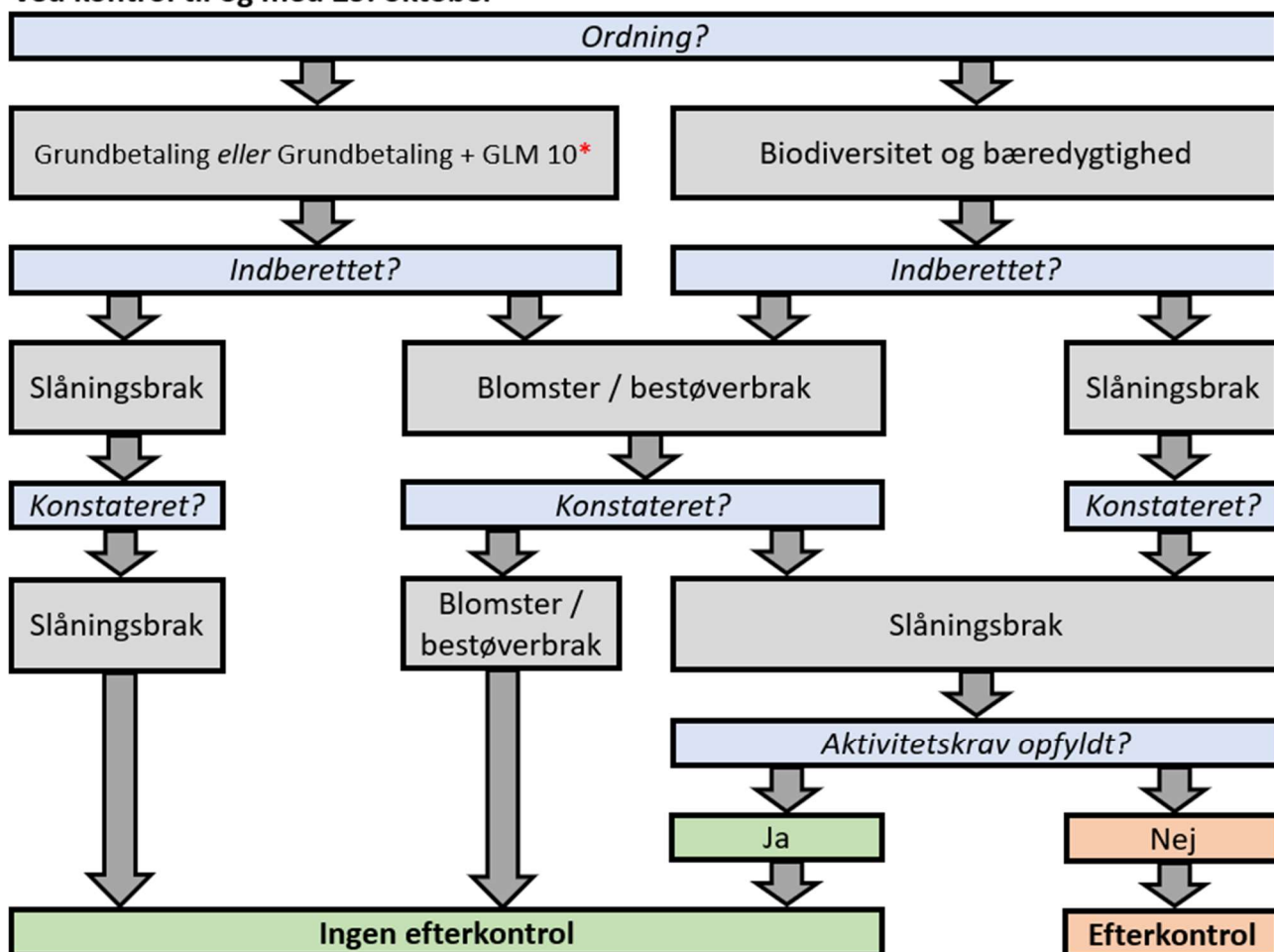
Beslutningsdiagrammet tager udgangspunkt i kontrol foretaget frem til og med 25. oktober. Det er frem til denne dato, at brakmarkerne kan sættes til efterkontrol via henholdsvis efterkontrol-fanen eller 2. efterkontrol-fanen i kontrolopgaven. Der skelnes ikke mellem de to faner i beslutningsdiagrammet.

Beslutningsdiagrammet kan udelukkende anvendes til, at vise hvornår du skal sætte brakmarker til efterkontrol. Hvordan du skal kontrollere brakarealer, samt hvornår du må ændre fra én type brak til en anden, skal du læse om i instruks for den relevante ordning:

- Grundbetaling – Instruks 3
- Biodiversitet og bæredygtighed – Instruks 11
- GLM 10 – Instruks 11

Bemærk, at hvis ansøger har indberettet blomster- eller bestøverbrak og har foretaget jordbehandling, er kravene til slåningsbrak ikke opfyldt, og du skal derfor omdøbe til græs. Når der er jordbehandlet, er aktivitetskravet for grundbetaling opfyldt, og marken skal derfor ikke til efterkontrol. Beslutningsdiagrammet viser ikke denne situation. Se ordningsspecifikke instrukser.

Ved kontrol til og med 25. oktober

* I tilfælde hvor brakarealet kun er indberettet til GLM 10 uden grundbetaling, skal brakarealet ikke til efterkontrol

11. Retsgrundlag

Reglerne af betydning for grundbetaling findes i følgende forordninger, love og bekendtgørelser:

EU-regler

- Europa-Parlamentets og Rådets Forordning (EU) 2021/2115 af 2. december 2021 om regler for støtte til strategiske planer, der udarbejdes af medlemsstaterne under den fælles landbrugspolitik og finansieres gennem Den Europæiske Garantifond for Landbruget (EGFL) og Den Europæiske Landbrugsfond for Udvikling af Landdistrikterne (ELFUL), og om ophævelse af forordning (EU) nr. 1305/2013 og (EU) nr. 1307/2013 (CAP-planforordning)
- Europa-Parlamentets og Rådets Forordning (EU) 2021/2116 af 2. december 2021 om finansiering, forvaltning og overvågning af den fælles landbrugspolitik og om ophævelse af forordning (EU) nr. 1306/2013 (Den horisontale forordning)
- Kommissionens Delegerede Forordning (EU) 2022/1172 af 4. maj 2022 om supplerende regler til Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) 2021/2116 for så vidt angår det integrerede forvaltnings- og kontrolsystem i den fælles landbrugspolitik og anvendelse og beregning af administrative sanktioner i forbindelse med konditionalitet
- Kommissionens Gennemførelsesforordning (EU) 2022/1173 af 31. maj 2022 om regler for anvendelsen af Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) 2021/2116 for så vidt angår det integrerede system for forvaltning og kontrol under den fælles landbrugspolitik
- Europa-Parlamentets og Rådets Forordning (EU) 2024/1468 af 14. maj 2024 om ændring af forordning (EU) 2021/2115 og (EU) 2021/2116 for så vidt angår normer for god landbrugs- og miljømæssig stand, ordninger for klimaet, miljøet og dyrevelfærd, ændringer af strategiske planer under den fælles landbrugspolitik, revision af strategiske planer under den fælles landbrugspolitik og fritagelser fra kontrol og sanktioner

Danske regler

- Lov nr. 407 af 25. april 2023 om administration af den fælles landbrugspolitik m.v.
- Bekendtgørelse nr. 1357 af 03. december 2024 om konditionalitet og social konditionalitet for 2025, med senere ændringer
- Bekendtgørelse nr. 74 af 26. januar 2023 om ansøgninger m.v. til visse ordninger for landbrugere i Tast selv i 2023, med senere ændringer
- Bekendtgørelse nr. 1257 af 27. november 2024 om ansøgninger m.v. for landbrugere i Tast selv, med senere ændringer
- Bekendtgørelse nr. 1426 af 1. december 2023 om grundbetaling m.v. til landbrugere for 2024
- Bekendtgørelse nr. 1295 af 29. november 2024 om grundbetaling m.v. til landbrugere for 2025, med senere ændringer
- Bekendtgørelse nr. 1602 af 28. december 2022 om kundgørelse af Landbrugsstyrelsens kort med senere ændringer
- Bekendtgørelse nr. 1297 af 29. november 2024 om tilskud til bio-ordninger for 2025 med senere ændringer
- Bekendtgørelse nr. 1345 af 2. december 2024 om markfrø
- Bekendtgørelse nr. 60 af 19. januar 2023 om jordressourcens anvendelse til dyrkning og natur
- Bekendtgørelse af lov nr. 980 af 16. august 2017 om aktindsigt i miljøoplysninger
- Bekendtgørelse af lov nr. 1217 af 25. november 2019 om vandløb
- Bekendtgørelse af lov nr. 690 af 26. maj 2023 om skove
- Bekendtgørelse nr. 1273 af 27. november 2017 om Landbrugsstyrelsens opgaver og beføjelser

11.1 Øvrige ressortområder

- Justitsministeriets bekendtgørelse af lov nr. 459 af 13. maj 2014 om renter og andre forhold ved forsinket betaling (renteloven)
- Justitsministeriets bekendtgørelse af lov nr. 1145 af 5. november 2024 (straffeloven)
- Databeskyttelsesforordningen, Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 2016/679 af 27. april 2016 om beskyttelse af fysiske personer i forbindelse med behandling af personoplysninger og om fri udveksling af sådanne oplysninger og om ophævelse af direktiv 95/46/EF (generel forordning om databeskyttelse)
- Bekendtgørelse af lov nr. 145 af 24. februar 2020 om offentlighed i forvaltningen (offentlighedsloven)
- Lov nr. 572 af 19. december 1985 om offentlighed i forvaltningen, med senere ændringer
- Bekendtgørelse nr. 2446 af 12. december 2021 om euforiserende stoffer, med senere ændringer
- Finansministeriets bekendtgørelse nr. 647 af 13. april 2021 om Nemkontoordningen (nemkontobekendtgørelsen)

- Finansministeriets lovbekendtgørelse nr. 494 af 4. april 2023 af lov om offentlige betalinger m.v.

11.2 Svig

- Bilag I, stk. 1, litra b), punkt iv i Kommissionens delegerede forordning 907/2014 (til Rådsforordning 1306/2013).
- Art. 2, nr. 1 i Kommissionens forordning 1848/2006.
- Art. 1, stk. 1, litra a) i Konventionen af 26. juli 1995 om beskyttelse af De Europæiske Fællesskabers finansielle interesser (PIF-konventionen).
- Art. 2, nr. 4 i Kommissionens forordning 1848/200

11.3 Vandboringer

Reglerne om 25-meters-beskyttelseszoner og håndhævelsen deraf fremgår af miljøbeskyttelsesloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 1093 af 11. november 2024, med senere ændringer.

§ 21 b, stk. 1, i miljøbeskyttelsesloven har følgende ordlyd:

”Anvendelse af pesticider, dyrkning og gødskning til erhvervmæssige og offentlige formål må ikke foretages inden for en radius på 25 m fra en boring, der indvinder grundvand til almene vandforsyninger”.

Ved ”dyrkning” forstås ifølge en ”egentlig kultivering af arealet med jordbehandling, såning eller plantning af en eller flere afgrøder eller vækster” jf. lovforarbejderne til miljøbeskyttelsesloven 2010/1 LSF 165.

Ved ”almen vandforsyning” forstås ifølge vandforsyningslovens § 3, stk. 3, ejeren af ”et eller flere vandforsyningsanlæg, der forsyner eller har til formål at forsyne mindst 10 ejendomme hver”, jf. lovbekendtgørelse nr. 118 af 22. februar 2018.

Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø (tidligere Naturerhvervsstyrelsen) udfører tilsyn og kontrol med overholdelse af miljøbeskyttelseslovens § 21 b, stk. 1, jf. §§ 68 og 69 og bekendtgørelse nr. 1394 af 19. december 2011